

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
Навчально-науковий інститут психології та соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня «бакалавр»

на тему

**«Професійна діяльність педагога-організатора у закладі
загальної середньої освіти»**

Виконала:

здобувачка вищої освіти, 43 групи
спеціальності 011 Освітні, педагогічні
науки

Сорокіна Марія Сергіївна

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук, професор
Зайченко Наталія Іванівна

Чернігів – 2025

Роботу подано до розгляду « _____ » _____ 20__ року.

Здобувачка _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Науковий керівник _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Кваліфікаційна робота розглянута на засіданні кафедри

(назва кафедри)

протокол № _____ від « _____ » _____ 20__ року.

Здобувачка допускається до захисту даної роботи в екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА-ОРГАНІЗАТОРА У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	7
1.1. Історичний огляд професії педагога-організатора.....	7
1.2. Нормативно-правове забезпечення професійної діяльності педагога-організатора в Україні.....	10
1.3. Зміст і напрями професійної діяльності педагога-організатора у закладі загальної середньої освіти.....	17
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА-ОРГАНІЗАТОРА У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	45
2.1. Традиційні та інноваційні форми і методи роботи педагога-організатора у закладі загальної середньої освіти.....	45
2.2. Емпіричне дослідження інноваційних форм роботи педагога-організатора у Чернігівському ліцеї №1 Чернігівської міської ради.....	49
2.3. Практичні рекомендації педагогам-організаторам у закладах загальної середньої освіти.....	55
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62
СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ.....	67
ДОДАТКИ.....	68

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасний освітній простір в Україні вимагає якісно нових підходів до виховної роботи в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО). Зміни у суспільстві, виклики інформаційного суспільства, глобалізація та формування національної ідентичності обумовлюють необхідність виховання молодого покоління на основі загальнолюдських і національних цінностей. У цьому контексті роль педагога-організатора стає особливо важливою, адже саме він забезпечує організацію та координацію позакласної виховної діяльності у закладі загальної середньої освіти, яка сприяє всебічному розвитку учнів.

Педагог-організатор є провідником педагогічних інновацій, формує позитивний соціальний клімат у школі та залучає учнів до активної громадянської позиції. Виховна робота, організована за участю педагога-організатора, сприяє розвитку соціальних компетентностей, формуванню ціннісних орієнтирів та реалізації творчої потенції.

Державна освітня політика, визначена в Законах України «Про освіту» (2017) та «Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді» (2022), передбачає виховання в учнів морально-етичних якостей, патріотизму, толерантності та громадянської свідомості. Відтак, дослідження особливостей професійної діяльності педагога-організатора набуває важливого значення у сьогоденні, адже необхідний пошук ефективних інноваційних форм та методів соціально-виховної роботи, що відповідають сучасним вимогам суспільства та забезпечують гармонію особистісного розвитку.

Питання професійної діяльності педагога-організатора як ключової фігури у виховному процесі в закладі загальної середньої освіти досліджували чимало українських науковців. Зокрема, проблему формування виховної системи в школах та роль педагогів-організаторів у виховній роботі вивчав А. Антонов; аналіз інтерактивних методів виховання у роботі педагога-організатора здійснювала Л. Карташова; особливості впровадження ефективних форм і методів виховної

роботи, зокрема проектної діяльності та співпраці педагога-організатора з учнівським самоврядуванням, розглядала Л. Коваль; можливості співпраці педагога-організатора з батьками та громадськістю досліджував О. Таранченко.

У наукових працях українських учених-педагогів І. Беха, С. Гончаренка, В. Гусак, О. Ілліної, Н. Коляди, Ю. Міцай, Т. Осипової, О. Падалки, В. Тюски, М. Фіцули, М. Ярмаченка та інших розкрито концептуальні основи виховання особистості, приділено значну увагу ролі педагога-організатора у виховному процесі школи. Розглядаючи певні аспекти професійної діяльності педагога-організатора, неможливо оминати фундаментальні методики організації виховної роботи, представлені у педагогічних творах видатних класиків педагогіки А. Макаренка та В. Сухомлинського.

Попри великі напрацювання в галузі соціального виховання в українській педагогіці, проблема професійної діяльності педагога-організатора у закладі загальної середньої освіти у сучасних умовах потребує спеціального дослідження, адже багато інноваційних форм виховання мають застосовувати сучасні школи. Отже, актуальність та недостатня розробленість проблеми зумовили вибір теми дослідження ***«Професійна діяльність педагога-організатора у закладі загальної середньої освіти»***.

Мета дослідження – проаналізувати теоретичні засади та практичні аспекти професійної діяльності педагога-організатора у закладі загальної середньої освіти.

Відповідно до мети було визначено **завдання дослідження**:

1. З'ясувати нормативно-правове забезпечення професійної діяльності педагога-організатора в Україні.
2. Розкрити зміст і напрями професійної діяльності педагога-організатора у закладі загальної середньої освіти.
3. Схарактеризувати традиційні та інноваційні форми і методи роботи педагога-організатора у закладі загальної середньої освіти.
4. Провести емпіричне дослідження інноваційних форм роботи педагога-організатора у Чернігівському ліцеї № 1 Чернігівської міської ради; розробити

практичні рекомендації педагогам-організаторам у закладах загальної середньої освіти.

Об'єкт дослідження – професійна діяльність педагога-організатора.

Предмет дослідження – зміст та особливості професійної діяльності педагога-організатора у закладі загальної середньої освіти.

Для досягнення поставленої мети та завдань кваліфікаційної роботи було використано комплекс методів дослідження:

– *теоретичні*: аналіз і синтез; узагальнення, систематизація ідей з вітчизняної та зарубіжної наукової літератури з метою розкриття базових понять дослідження, визначення змісту, напрямів, методів та форм роботи педагога-організатора у закладі загальної середньої освіти;

– *емпіричні*: вивчення документації, якою керується педагог-організатор у роботі в закладі загальної середньої освіти; спостереження за роботою педагога-організатора; бесіда, інтерв'ювання педагогічних працівників закладу загальної середньої освіти; експертна оцінка для визначення результативності використання інноваційних форм роботи педагога-організатора у закладі загальної середньої освіти, що дозволило обґрунтувати відповідні практичні рекомендації для педагогів-організаторів.

Теоретичне та практичне значення дослідження полягає у тому, що окреслено зміст та особливості професійної діяльності педагога-організатора у закладі загальної середньої освіти; проаналізовано напрями, форми і методи роботи педагога-організатора у закладі загальної середньої освіти; обґрунтовано практичні рекомендації педагогам-організаторам у закладах загальної середньої освіти.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження було апробовано на Міжнародній ювілейній науковій конференції «XV Сіверянські соціально-психологічні читання», присвяченій 325-річчю НУЧК імені Т. Г. Шевченка, м. Чернігів, 25 квітня 2025 року. Назва доповіді: «Напрями виховної роботи педагога-організатора в закладі загальної середньої освіти».

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, словника основних термінів та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 74 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА-ОРГАНІЗАТОРА У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

1.1. Історичний огляд професії педагога-організатора

Професія педагога-організатора є особливою в системі загальної середньої освіти. Вона поєднує елементи педагогіки, психології, культури, соціології та громадянської освіти. Цей фах вимагає високого рівня емоційного інтелекту, організаторських здібностей, творчого підходу та глибокого розуміння потреб дитини. Щоб оцінити її значення у сучасному освітньому процесі, необхідно здійснити історичний екскурс у становлення та розвиток цієї професії. Її історія в Україні тісно пов'язана з етапами трансформації освітньої системи, змінами суспільних цінностей та підходів до виховання підростаючого покоління [29, с. 120].

У часи СРСР шкільна виховна система була жорстко ідеологізована. Вона будувалась на принципах колективізму, централізованого управління та партійного контролю. У цей період з'являється посада педагога-вихователя, яка згодом трансформується у педагога-організатора.

Основними завданнями таких працівників були:

- організація масових заходів, присвячених державним святкам;
- залучення учнів до піонерських і комсомольських зборів;
- контроль за дисципліною та поведінкою дітей;
- участь у патріотичному та трудовому вихованні.

Професія педагога-організатора тоді не передбачала творчої ініціативи — уся робота проводилася за строгою інструкцією та під контролем адміністрації. У радянський період роль педагога-організатора виконували вожаті та заступники з виховної роботи, які організовували діяльність піонерських та комсомольських організацій. Виховання мало чітко виражений ідеологічний характер: головною метою було формування «свідомого громадянина» в дусі колективізму,

дисципліни та вірності державі. Педагог-організатор того часу не мав повної свободи дій, оскільки його діяльність жорстко регламентувалася партійними настановами.

З настанням Незалежності України у 1991 році система освіти зазнала глибоких змін. Роль виховання переосмислюється: воно набуває гуманістичного, національного і демократичного змісту. Освіта стала орієнтованою на особистість дитини, а не на потреби державної ідеології. У цьому контексті професія педагога-організатора набула нового значення. Педагог-організатор перестає бути «наглядачем» за дисципліною і стає справжнім куратором дитячого розвитку, організатором позаурочної діяльності, ініціатором творчих та громадських проєктів. З'являються нові пріоритети: формування патріотизму, розвиток особистості, правова свідомість, екологічна культура.

Ключові зміни:

- децентралізація управління виховною роботою;
- запровадження національного виховання;
- формування громадянської, естетичної, екологічної культури;
- відкритість до нових форм роботи — тренінгів, квестів, форумів, проєктної діяльності.

Педагог-організатор стає посередником між учнями, вчителями, батьками та соціальним середовищем, що формує сприятливе виховне середовище.

Період реформ: 2000–2017 роки.

Цей період характеризується впровадженням системних змін в освіті України, розвитком інноваційної педагогіки та інтеграцією у європейський освітній простір. Законодавчо закріплюється статус педагога-організатора як педагогічного працівника. У навчальних закладах ця посада стає невід'ємною частиною освітнього процесу, адже саме ці фахівці забезпечують змістовне дозвілля, соціальне партнерство, роботу з молоддю, профілактику негативних явищ у молодіжному середовищі. Професія педагога-організатора була офіційно визнана як частина педагогічного штату школи, а його діяльність почала регламентуватися нормативно-правовими актами.

Особливості етапу:

- введення у штатний розпис закладів загальної середньої освіти посади педагога-організатора;
- активізація гурткової та клубної роботи;
- запровадження сучасних виховних технологій (проектна діяльність, інтерактивні заходи);
- участь у програмах національного, морального, правового, патріотичного виховання.

У цей період педагог-організатор виступає ініціатором і координатором позаурочної діяльності, організатором взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

Сучасний етап: Нова українська школа (з 2017 року).

Із реформуванням освіти та впровадженням концепції Нової української школи (НУШ) професія педагога-організатора набула ще більшої актуальності. Основний акцент ставиться на створення безпечного, демократичного та інклюзивного середовища, де кожен учень відчувається вільним, захищеним і почутим. Він не лише координує виховну роботу, а й виступає мотиватором, психологом, комунікатором між родиною, школою та громадою. Саме педагог-організатор допомагає школярам не загубитися у світі викликів, навчає діяти в команді, долати труднощі, цінувати традиції та себе як особистість.

Педагог-організатор у НУШ:

- розвиває учнівське самоврядування;
- організовує волонтерські ініціативи та соціальні акції;
- співпрацює з громадськими організаціями;
- сприяє формуванню лідерських якостей у дітей;
- координує інтегровану виховну систему школи.

Сьогодні педагог-організатор – це не просто працівник школи, а партнер дитини у її самореалізації, творець освітньої атмосфери, що сприяє розвитку критичного мислення, емоційного інтелекту, відповідальності та ініціативності.

Таким чином, історія професії педагога-організатора — це історія адаптації до нових умов, пошуку балансу між вимогами суспільства та інтересами дитини. І саме цей фахівець сьогодні стає важливою опорою для створення людського, національно орієнтованого та креативного освітнього середовища.

1.2. Нормативно-правове забезпечення професійної діяльності педагога-організатора в Україні

Педагогічні працівники. На посади педагогічних працівників приймаються особи, які мають педагогічну освіту, вищу освіту та/або професійну кваліфікацію, вільно володіють державною мовою (для громадян України) або володіють державною мовою в обсязі, достатньому для спілкування (для іноземців та осіб без громадянства), моральні якості та фізичний і психічний стан здоров'я яких дозволяють виконувати професійні обов'язки.

Педагогічні працівники мають права, визначені Законом України «Про освіту», цим Законом, законодавством, колективним договором, трудовим договором та/або установчими документами закладу освіти [15].

Права та обов'язки педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти:

1. Педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники мають право на: академічну свободу, включаючи свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну, науково-педагогічну та наукову діяльність, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі; педагогічну ініціативу; розроблення та впровадження авторських навчальних програм, проектів, освітніх методик і технологій, методів і засобів, насамперед методик компетентнісного навчання; користування бібліотекою, навчальною, науковою, виробничою, культурною, спортивною, побутовою, оздоровчою інфраструктурою закладу освіти та

послугами його структурних підрозділів у порядку, встановленому закладом освіти відповідно до спеціальних законів;
 підвищення кваліфікації, перепідготовку;
 вільний вибір освітніх програм, форм здобуття освіти, закладів освіти, установ і організацій, інших суб'єктів освітньої діяльності, що здійснюють підвищення кваліфікації та перепідготовку педагогічних працівників;
 доступ до інформаційних ресурсів і комунікацій, що використовуються в освітньому процесі та науковій діяльності;
 відзначення успіхів у своїй професійній діяльності;
 справедливе та об'єктивне оцінювання своєї професійної діяльності;
 захист професійної честі та гідності;
 індивідуальну освітню (наукову, творчу, мистецьку та іншу) діяльність за межами закладу освіти;
 творчу відпустку строком до одного року не більше одного разу на 10 років із зарахуванням до стажу роботи;
 забезпечення житлом у першочерговому порядку, пільгові кредити для індивідуального і кооперативного будівництва;
 забезпечення службовим житлом з усіма комунальними зручностями у порядку, передбаченому законодавством;
 працю у безпечному та здоровому освітньому середовищі;
 подовжену оплачувану відпустку;
 участь у громадському самоврядуванні закладу освіти;
 участь у роботі колегіальних органів управління закладу освіти;
 захист під час освітнього процесу від будь-яких форм насильства та експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, від пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю [14].

2. Педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники зобов'язані:

постійно підвищувати свій професійний і загальнокультурний рівні та педагогічну майстерність;

виконувати освітню програму для досягнення здобувачами освіти передбачених нею результатів навчання;

сприяти розвитку здібностей здобувачів освіти, дбати про їхнє фізичне і психічне здоров'я, брати участь у забезпеченні та розвитку безпечного, здорового та інклюзивного чи спеціального освітнього середовища;

дотримуватися академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами освіти в освітньому процесі та науковій діяльності;

дотримуватися педагогічної етики;

поважати гідність, права, свободи і законні інтереси всіх учасників освітнього процесу;

настановленням і особистим прикладом утверджувати повагу до суспільної моралі та суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства;

формувати у здобувачів освіти усвідомлення необхідності додержуватися Конституції та законів України, захищати суверенітет і територіальну цілісність України;

виховувати у здобувачів освіти повагу до державної мови та державних символів України, національних, історичних, культурних цінностей України, дбайливе ставлення до історико-культурного надбання України та навколишнього природного середовища;

формувати у здобувачів освіти прагнення до взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами;

захищати здобувачів освіти під час освітнього процесу від будь-яких форм фізичного та психологічного насильства, приниження честі та гідності, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувача освіти, запобігати вживанню ними та іншими особами на території закладів освіти алкогольних напоїв, наркотичних засобів, іншим шкідливим звичкам.

3. Педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники мають також інші права та обов'язки, передбачені законодавством, колективним договором, трудовим договором та/або установчими документами закладу освіти.
4. Права та обов'язки інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, визначаються законодавством, відповідними договорами та/або установчими документами закладу освіти.
5. Особливості прав та обов'язків педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, закладів спеціалізованої освіти військового спрямування визначаються спеціальними законами.
6. Відволікання педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників від виконання професійних обов'язків не допускається, крім випадків, передбачених законодавством.
7. Особи, винні в порушенні цієї статті, несуть відповідальність згідно з законом [14].

Вимоги до освіти та професійної кваліфікації педагогічного працівника закладу освіти

1. Педагогічну діяльність у закладах освіти здійснюють особи, які працюють на посадах педагогічних працівників.
2. На посади педагогічних працівників приймаються особи, фізичний і психічний стан яких дозволяє здійснювати педагогічну діяльність та які мають освітню та/або професійну кваліфікацію, що відповідає встановленим законодавством, зокрема професійним стандартом (за наявності), кваліфікаційним вимогам до відповідних посад педагогічних працівників.
3. Особам, які здобули вищу, фахову передвищу чи професійну (професійно-технічну) освіту за педагогічною спеціальністю (педагогічну освіту), відповідний заклад освіти присвоює професійну кваліфікацію педагогічного працівника. Педагогічна освіта передбачає підготовку особи, результатом якої є набуття компетентностей зі спеціальності (предметної спеціальності, спеціалізації), педагогіки, психології, у тому числі шляхом проходження педагогічної практики,

необхідних для забезпечення процесу навчання, виховання і розвитку особистості, у тому числі осіб з особливими освітніми потребами, моніторингу педагогічної діяльності та аналізу педагогічного досвіду, проведення освітніх вимірювань, застосування освітніх технологій і методів навчання, ефективних способів взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

4. Особам, які здобули у закладі освіти вищу, фахову передвищу чи професійну (професійно-технічну) освіту за іншою спеціальністю, цей заклад може присвоїти професійну кваліфікацію педагогічного працівника у разі, якщо це передбачено відповідною освітньою програмою.

5. Особи, які здобули вищу, фахову передвищу чи професійну (професійно-технічну) освіту за іншою спеціальністю та яким не було присвоєно професійну кваліфікацію педагогічного працівника, можуть бути призначені на посаду педагогічного працівника строком на один рік.

Особи можуть продовжити працювати на відповідних посадах педагогічних працівників системи дошкільної, позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої та післядипломної освіти після їх успішної атестації у порядку, визначеному законодавством.

Особам, які забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти, професійна кваліфікація педагогічного працівника може бути присвоєна закладом вищої чи післядипломної освіти або відповідним кваліфікаційним центром після одного року роботи на посадах педагогічних працівників, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти, за умови успішного складення кваліфікаційного іспиту відповідно до кваліфікаційних вимог до педагогічного працівника чи відповідного професійного стандарту (за наявності) [14].

Професійний розвиток та підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників:

1. Професійний розвиток педагогічних і науково-педагогічних працівників передбачає постійну самоосвіту, участь у програмах підвищення кваліфікації та будь-які інші види і форми професійного зростання. Заклади освіти, в яких

працюють педагогічні та науково-педагогічні працівники, сприяють їхньому професійному розвитку та підвищенню кваліфікації.

2. Підвищення кваліфікації може здійснюватися за різними видами (навчання за освітньою програмою, стажування, участь у сертифікаційних програмах, тренінгах, семінарах, семінарах-практикумах, семінарах-нарадах, семінарах-тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо) та у різних формах (інституційна, дуальна, на робочому місці (на виробництві) тощо).

Педагогічні та науково-педагогічні працівники мають право підвищувати кваліфікацію у закладах освіти, що мають ліцензію на підвищення кваліфікації або провадять освітню діяльність за акредитованою освітньою програмою. Результати підвищення кваліфікації у таких закладах освіти не потребують окремого визнання і підтвердження.

Педагогічні та науково-педагогічні працівники мають право підвищувати кваліфікацію в інших суб'єктів освітньої діяльності, фізичних та юридичних осіб. Результати підвищення кваліфікації педагогічного (науково-педагогічного) працівника у таких суб'єктів визнаються окремим рішенням педагогічної (вченої) ради. Умови і порядок визнання результатів підвищення кваліфікації у таких суб'єктів визначаються відповідно до частини шостої цієї статті [15].

Робочий час педагогічних і науково-педагогічних працівників

1. Робочий час педагогічного працівника включає час виконання ним навчальної, виховної, методичної, організаційної роботи та іншої педагогічної діяльності, передбаченої трудовим договором.
2. Робочий час науково-педагогічного працівника включає час виконання ним навчальної, методичної, наукової, організаційної роботи.
3. Конкретний перелік та обсяг видів робіт педагогічного і науково-педагогічного працівника встановлюються трудовим договором відповідно до законодавства.
4. Норми педагогічного (навчального) навантаження педагогічних (науково-педагогічних) працівників на одну ставку встановлюються спеціальними законами.

5. Засновник або уповноважений ним орган, керівники закладів освіти та їх структурних підрозділів не мають права вимагати від педагогічних і науково-педагогічних працівників виконання роботи, не передбаченої трудовим договором [14].

Оплата праці педагогічних і науково-педагогічних працівників

1. Оплата праці педагогічних і науково-педагогічних працівників здійснюється за рахунок коштів державного та/або місцевого бюджетів, коштів засновників, власних надходжень закладів освіти, грантів, а також інших джерел, не заборонених законодавством.

Засновник приватного закладу освіти має право встановлювати інші, ніж передбачено цим Законом, розмір і умови оплати праці, винагороди та допомоги для педагогічних і науково-педагогічних працівників. Отримані приватним закладом освіти публічні кошти розподіляються у порядку, визначеному законодавством для державних і комунальних закладів освіти.

3. Науково-педагогічним, науковим та педагогічним працівникам закладів освіти встановлюються доплати за наукові ступені та вчені звання відповідно до закону.

4. Педагогічним і науково-педагогічним працівникам встановлюються щомісячні надбавки за вислугу років у розмірах:

понад три роки – 10 відсотків;

понад 10 років – 20 відсотків;

понад 20 років – 30 відсотків посадового окладу.

5. Педагогічний працівник, який пройшов сертифікацію, отримує щомісячну доплату в розмірі 20 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати) пропорційно до обсягу педагогічного навантаження протягом строку дії сертифіката.

6. Заклад освіти має право за рахунок власних надходжень та інших джерел, не заборонених законодавством, встановлювати педагогічним і науково-педагогічним працівникам доплати, надбавки, премії та інші види заохочень.

7. Керівник закладу освіти відповідно до законодавства, установчих документів та колективного договору має право встановлювати педагогічним і науково-

педагогічним працівникам доплати, надбавки, премії за використання в освітньому процесі іноземних мов, сучасних технологій, реалізацію інноваційних проектів тощо.

8. Педагогічним і науково-педагогічним працівникам за рахунок власних надходжень закладів освіти може надаватися матеріальна допомога для вирішення соціально-побутових питань. Умови надання такої допомоги визначаються установчими документами закладів освіти або колективним договором [14].

Закон України «Про освіту» (2017) вказує, що основна мета повної загальної середньої освіти – це всебічний розвиток, виховання та соціалізація особистості, здатної жити в суспільстві, гармонійно взаємодіяти з природою, прагнути до самовдосконалення та навчання впродовж усього життя. Вона забезпечує формування свідомого вибору життєвого шляху, готовності до самореалізації, відповідної трудової діяльності та активної громадянської позиції. Основні принципи реалізації цих завдань відображені в Концепції «Нова українська школа». Це, у своїй пропозиції, підкреслює важливість оновлення змісту освіти та посилення вимог до професійної діяльності педагогів. У сучасному закладі загальної середньої освіти серед кадрового потенціалу, поряд із заступником директора з виховної роботи, соціальним педагогом, існує педагог-організатор, який відповідно до посадових обов'язків має безпосередній вплив на якість результатів виховного процесу [14].

1.3. Зміст і напрями професійної діяльності педагога-організатора у закладі загальної середньої освіти

Зміст виховної роботи педагога-організатора охоплює різні напрями виховання та формування особистості учня. Використовуючи різноманітні методи та форми роботи, педагог-організатор сприяє розвитку духовних, моральних і соціальних якостей школярів, їхній активній участі в житті школи та суспільства. По-перше, виховна робота – це системна і цілеспрямована діяльність, що спрямована на формування в учнів моральних, духовних, соціальних, естетичних, громадянських та інших цінностей, які сприяють гармонійному розвитку

особистості. Виховна робота є великою складовою освітнього процесу, і її призначення є не лише передача знань, а й розвиток у школярів навичок, ще одне для життя в суспільстві [23, с. 31].

І саме виховна робота – це основа всебічного розвитку учня, і педагог-організатор відіграє в цьому ключову роль. Його діяльність спрямована на те, щоб допомогти дітям знайти себе, розвинути свої таланти, навчитися жити у суспільстві та бути його гідними членами. Виховання є одним із ключових аспектів розвитку особистості. Якщо навчання спрямоване на здобуття знань та навичок, то виховання формує моральні цінності, світогляд та громадянську позицію людини. Саме тому виховна робота займає важливе місце в діяльності освітніх закладів [30, с. 26].

По-друге, педагог-організатор – це фахівець із молодіжної роботи, що організує позакласну і позашкільну роботу, підтримує зв'язок та взаємодію з дитячими та молодіжними організаціями в школах, сприяє розвитку учнівської самодіяльності та навичок самоврядування, впроваджує принципи демократії, гуманізму та пріоритету загальнолюдських цінностей в дитячих організаціях.

Одним із ключових аспектів професійної діяльності педагога-організатора є створення виховного простору, де кожен учень відчуває себе важливим і потрібним. Він організовує шкільні свята, конкурси, благодійні акції, волонтерські ініціативи, спортивні змагання, туристичні походи та багато інших заходів, що сприяють формуванню соціальної активності учнів.

Розглянемо види виховної роботи у школі. Позакласна робота — різноманітна освітня і виховна робота, спрямована на задоволення інтересів і запитів дітей, організована в позаурочний час педагогічним колективом школи. Позакласна робота проводиться в поза навчальний час у вигляді занять з гімнастики, легкої атлетики, лижної підготовки та туризму, в секціях, гуртках.

Позакласна робота є добровільною, тому не повинна включати в себе обов'язкових видів змагань, обов'язкових звітових показників і документів. Навчальні плани позакласних занять також мають не примусовий, а

рекомендований характер. Позакласні заняття повинні розвивати навички самостійної роботи школярів.

Позашкільна робота – освітньо-виховна діяльність позашкільних закладів для дітей та юнацтва.

Завдання позакласної та позашкільної роботи:

- закріплення, збагачення та поглиблення знань, набутих у процесі навчання, застосування їх на практиці;
- розширення загальноосвітнього кругозору учнів, формування у них наукового світогляду, вироблення умінь і навичок самоосвіти;
- формування інтересів до різних галузей науки, техніки, мистецтва, спорту, виявлення і розвиток індивідуальних творчих здібностей та нахилів;
- організація дозвілля школярів, культурного відпочинку та розумних розваг;
- поширення виховного впливу на учнів у різних напрямках виховання.

Завдання основних напрямів всебічного розвитку особистості.

Всебічний розвиток людини, що є головною метою виховання, охоплює розумове, моральне, трудове, естетичне й фізичне виховання в їх нерозривному зв'язку, взаємозалежності та взаємозумовленості. Кожен з цих напрямів має свій зміст і конкретні завдання.

Крім того, важлива роль у позакласній виховній роботі належить гурткам художньої самодіяльності. Виховна цінність участі учнів у їх роботі полягає в тому, що мистецтво естетично розвиває їх, пробуджує почуття відповідальності, колективне переживання успіхів і невдач. Учні мають змогу виявити свою творчість. Учасники художньої самодіяльності краще розуміють і відчують красу мистецтва і природи, людських стосунків, більше тягнуться до книги [10, с. 64].

Зміст виховної роботи педагога-організатора охоплює всі аспекти розвитку учня, передбачає широкий спектр заходів, спрямованих на розвиток особистості учня, формування у нього моральних, етичних, соціальних, громадянських та інших важливих якостей. Основна мета цієї діяльності – створення умов для всебічного розвитку школярів, їхньої соціалізації, активної громадянської позиції

та формування життєвих компетентностей. моральний, емоційний, інтелектуальний, соціальний і фізичний.

Крім того, педагог-організатор є помічником і радником для школярів. Він допомагає розв'язувати конфлікти, підтримує у складних ситуаціях, мотивує до саморозвитку. Оскільки сучасні діти зростають у світі цифрових технологій, швидкого потоку інформації та соціальних мереж, постають нові виклики для виховної роботи, адже педагогові-організатору необхідно знаходити сучасні підходи до роботи з учнями, використовувати інтерактивні методи, впроваджувати креативні форми навчання.

Також важливим завданням педагога-організатора є співпраця з батьками та вчителями, адже виховання – це спільний процес. Робота з родинами учнів допомагає створити єдиний виховний простір, у якому дитина відчуває підтримку як у школі, так і вдома [29, с. 84].

Виходячи з того, що виховання дітей – це не лише завдання школи чи сім'ї, а спільний процес, у якому кожен учасник виконує важливу роль. Саме тому педагог-організатор виступає своєрідним координатором між учнями, батьками та вчителями, допомагаючи налагодити ефективну взаємодію та створити єдиний виховний простір. Коли школа та батьки працюють спільно, дитина отримує сприятливі виховні впливи, що дає їй відчуття стабільності та впевненості.

Основними завданнями педагога-організатора у роботі з батьками є:

Формування довіри між родиною та школою. Батьки мають відчуття, що школа є надійним партнером у вихованні.

Залучення батьків до школи активного життя . Спільні заходи допомагають створити дружню атмосферу та зміцнюють взаємодію між батьками, учнями та педагогами.

Надання консультативної допомоги. Деякі батьки стикаються з труднощами у вихованні дітей, тому педагог-організатор може допомогти їм знайти ефективні підходи до розв'язання проблеми.

Попередження конфліктів та труднощів у поведінці дітей. Вчасне виявлення проблеми дозволяє знайти правильне рішення та уникнути серйозних наслідків.

Співпраця педагога-організатора з батьками – це важлива складова виховного процесу. Лише об'єднавши зусилля, можна досягти гармонійного розвитку особистості учня. Взаємодія між школою та сім'єю має будуватися на довірі, повазі та бажанні спільноти працювати на благо дітей. Адже виховання – це не просто передача знань, а формування життєвих цінностей, які починають стати успішною, доброю та впевненою у собі людиною.

Таким чином, школа – це не лише місце, де діти здобувають знання, а й середовище, яке формує їхні характери, світогляд і поведінку. Саме тут закладаються основи відповідальності, чесності, взаємоповаги та громадянської активності. Виховна робота спрямована на те, щоб кожен учень не лише зростав інтелектуально, а й ставав гідним членом суспільства.

Виходячи з цього, роль педагога-організатора у виховному процесі неоціненна. Він не лише створює умови для розвитку особистості учня, а й формує активне, відповідальне, морально зріле покоління, здатне змінювати світ на краще. Його діяльність є важливою складовою сучасної освіти, яка виховує не просто освічених людей, а справжніх громадян своєї країни.

Виховна робота педагога-організатора є складовою частиною освітнього процесу та спрямована на всебічний розвиток особистості учня, формування його громадянської свідомості, моральних цінностей, соціальної активності та творчого потенціалу. Основні напрями цієї діяльності охоплюють широкий спектр цілеспрямованих заходів, які відповідають сучасним викликам та завданням освіти.

До ключових напрямів виховної роботи педагога-організатора належать:

1. Громадянсько-патріотичне виховання.
Спрямоване на формування в учнів національної ідентичності, поваги до державних символів, знання історії та культури України, активної життєвої позиції та готовності до захисту Батьківщини. Особливої актуальності цей напрям набуває в умовах сучасних соціально-політичних реалій.
2. Морально-етичне виховання.
Передбачає розвиток моральної свідомості, формування таких якостей як

чесність, справедливість, відповідальність, доброзичливість, емпатія. Педагог-організатор створює умови для морального самовизначення особистості через організацію дискусій, рольових ігор, етичних тренінгів.

3. Правове виховання.

Охоплює ознайомлення учнів з основами правової культури, законодавства, правами й обов'язками громадян, а також формування в них навичок правомірної поведінки. Здійснюється у формі правових лекторіїв, зустрічей з фахівцями, тематичних проєктів.

4. Екологічне виховання.

Спрямоване на формування екологічної свідомості, дбайливого ставлення до навколишнього середовища, розвитку навичок сталого способу життя. Реалізується через участь учнів у природоохоронних акціях, екологічних проєктах, дослідницькій діяльності.

5. Художньо-естетичне виховання.

Забезпечує розвиток естетичних потреб, смаків та творчих здібностей учнів, прилучення їх до культурних надбань людства. Цей напрям включає організацію та проведення мистецьких конкурсів, виставок, фестивалів, гурткової роботи.

6. Фізичне та валеологічне виховання.

Охоплює формування здорового способу життя, відповідального ставлення до власного здоров'я, розвиток фізичної активності. Важливими формами є спортивні заходи, дні здоров'я, лекції з валеології, профілактичні програми.

7. Трудове та професійне виховання.

Передбачає формування працелюбності, відповідального ставлення до праці, ознайомлення учнів із світом професій, розвиток підприємницьких компетентностей. Реалізується шляхом участі у трудових десантах, майстер-класах, профорієнтаційних заходах.

8. Соціальне та інклюзивне виховання.

Охоплює підтримку соціальної згуртованості, розвиток навичок комунікації, співпраці, толерантного ставлення до різних соціальних груп. Забезпечується

створенням сприятливого мікроклімату в колективі, роботою з дітьми з особливими освітніми потребами.

9. Інтелектуально-пізнавальний розвиток.

Спрямований на стимулювання пізнавальної активності, творчого мислення, участі в науково-дослідницькій діяльності, олімпіадах, конкурсах, дебатах.

Сучасний заклад загальної середньої освіти – це не лише місце здобуття знань, а й середовище, у якому формується особистість дитини. Виховання учня як всебічно розвиненої, відповідальної та морально стійкої людини є важливим завданням школи. У цьому процесі особлива роль належить педагогу-організатору, який є координатором позакласної діяльності, натхненником творчих ініціатив та наставником для дітей [28, с. 78].

Таким чином, педагог-організатор – це ключова фігура у виховному процесі закладу загальної середньої освіти. Його діяльність спрямована на створення сприятливих умов для всебічного розвитку учнів, їхньої соціалізації та активного залучення до громадського життя. Виховання – це не лише передача знань, а й формування характеру, моральних цінностей, громадянської свідомості. Саме тому роль педагога-організатора є надзвичайно важливою.

Основними завданнями педагога-організатора у ЗЗСО є:

1. Організація виховного процесу

Основним завданням педагога-організатора є планування, координація та проведення виховних заходів:

- Тематичні тижні (наприклад, тиждень безпеки, тиждень екології).
- Урочистості до державних свят.
- Тренінги, дискусії, круглі столи на соціально важливі теми.
- Позакласні заходи (квести, конкурси, екскурсії, флешмоби).

Педагог-організатор має не лише скласти план виховної роботи, а й залучати учнів до активної участі в заходах, розвиваючи їхню ініціативність та творчість.

2. Формування громадянської позиції та патріотичне виховання

У сучасних реаліях особливої уваги відбувається національно-патріотичне виховання, яке покращує формування в учнів гордості за свою країну, розуміння важливості національних традицій та історії. Це може статися через:

- Відзначення важливих історичних дат (День Незалежності, День Героїв Небесної Сотні).
- Зустрічі з військовими, волонтерами.
- Організація благодійних акцій на підтримку Збройних Сил України.
- Вивчення українських традицій, мови, культури.

Педагог-організатор має формувати в учнів активну громадянську позицію та відповідальність за майбутнє держави.

3. Соціалізація учнів та розвиток комунікативних навичок

Школа є не лише місцем здобуття знань, а й простором, де учні навчаються взаємодіяти, будувати стосунки, розв'язувати конфлікти. Педагог-організатор допомоги формуванню комунікативних навичок, розвитку лідерських якостей, вмінню працювати в команді.

До цього напрямку належать:

- Проведення тренінгів з комунікації та самопрезентації.
- Робота шкільного самоврядування.
- Інтерактивні вправи, ігри, дебати.
- Волонтерська та соціальна діяльність.

Особливу увагу слід приділяти учням, які мають труднощі в соціалізації, допомогти їм адаптуватися в колективі.

4. Розвиток творчого потенціалу учнів

Кожна дитина має свій талант, і завдання педагога-організатора — допомогти їй розкрити свої можливості. Це можна використовувати через:

Організація мистецьких конкурсів, виставок, концертів.

Створення гуртків за інтересами (театрального, художнього, музичного тощо).

Проведення шкільних фестивалів, талант-шоу.

Мотивація учнів до участі в міських, обласних, всеукраїнських конкурсах.

5. Формування здорового способу життя

Важливим аспектом роботи педагога-організатора є пропаганда здорового способу життя, профілактика шкідливих звичок, формування культури фізичної активності. Це включає:

Проведення спортивних змагань, туристичних походів.

Організація Днів здоров'я, ранкової зарядки.

Бесіди про шкідливість тютюнопаління, алкоголю, наркотиків.

Формування правильних харчових звичок.

Здоровий спосіб життя – це не лише фізична активність, а й психоемоційне здоров'я, тому необхідно проводити заходи для зниження стресу та розвитку емоційної грамотності учнів.

6. Організація роботи з батьками та громадою

Педагог-організатор повинен не лише працювати з дітьми, а й налагоджувати співпрацю з батьками та залучати громадські організації. До цієї діяльності входять:

Батьківські збірники та лекції на важливі виховні теми.

Залучення батьків до спільних заходів.

Співпраця з благодійними фондами, волонтерськими організаціями.

Батьки – це основні вихователі дитини, тому їх участь у виховному процесі є необхідною.

7. Профорієнтаційна робота

Сучасні учні часто вагаються при виборі майбутньої професії. Завдання педагога-організатора – допомогти їм знайти свій шлях через:

Зустрічі з представниками різних професій.

Відвідування підприємств, університетів.

Проведення тренінгів із вибору кар'єри.

Допомогу у виявленні здібностей і нахилів.

Успішний вибір професії – це запорука реалізації особистості в майбутньому.

Також це діяльність педагога-організатора щодо утвердження принципів демократії, гуманізму та пріоритету загальнолюдських цінностей у дитячому середовищі.

Діяльність педагога-організатора з координації функціонування дитячих та молодіжних громадських органів у школі та поза нею, надання допомоги в організації їх діяльності.

Співпраця з органами учнівського самоврядування.

Здійснення культурно-просвітницької діяльності в дитячих та молодіжних громадських організаціях; допомога в організації дозвілля та оздоровлення учнів за місцем проживання.

Ознайомлення учнів з народними традиціями, звичаями, обрядами та святами. Організація учнівських об'єднань та благодійних акцій, спрямованих на виховання загальнолюдських цінностей.

Залучення дітей та підлітків до позакласної та позашкільної діяльності.

Організація літнього відпочинку для школярів та дозвілля для молодших школярів.

Впровадження нових освітніх технологій та інноваційних методів навчання.

Основними функціями педагога-організатора у виховній роботі є:

Організаторська

Педагог-організатор планує, організовує та координує виховні заходи, залучає до їх проведення учнів, вчителів, батьків та представників громадськості. Організаторська діяльність починається з чіткого планування заходів, які впливають на вікові особливості дітей та завдання освітнього процесу.

1. Планування виховної роботи

До цього процесу входять:

Розробка річного, семестрового та щотижневого плану виховної роботи .

Врахування інтересів учнів та актуальні соціальні проблеми.

Узгодження плану з адміністрацією, класними керівниками, батьками.

Грамотно розроблений план реалізації реалізувати виховну діяльність системно та ефективно.

2. Координація учнівського самоврядування

Школа є середовищем, де формується активна громадянська позиція учнів. Одне з основних завдань педагога-організатора – сприяти розвитку учнівського самоврядування.

До цього напрямку входять:

Створення шкільного парламенту, ради лідерів, волонтерських організацій.

Допомога учням у розподілі обов'язків та організації власних ініціатив.

Проведення зустрічей, тренінгів з лідерства та командної роботи.

Учнівське самоврядування сприяє формуванню відповідальності, ініціативності та здатності працювати в команді.

3. Організація та проведення виховних заходів

Педагог-організатор займається підготовкою та реалізацією різних заходів:

- Патріотичні події (відзначення Дня Незалежності, Дня Героїв, благодійні акції для ЗСУ).
- Творчі конкурси, вистави, театральні постановки.
- Екологічні дії (озеленення території, сортування сміття).
- Фізкультурно-оздоровчі заходи (спортивні змагання, туристичні походи).
- Волонтерські ініціативи (допомога літнім людям, підтримка дитячих будинків).
- Ефективний педагог-організатор не тільки проводить заходи, а й створює умови для активної участі учнів, розвиваючи в них ініціативність та відповідальність.

4. Співпраця з педагогами, батьками та громадськістю

Успішна організація виховного процесу неможлива без тісної взаємодії з іншими учасниками освітнього процесу. Педагог-організатор виконує роль координатора між учнями, вихователями, батьками та зовнішніми організаціями .

Основні напрямки співпраці:

- Взаємодія з класними керівниками для узгодження виховних заходів.

- Робота з батьками – залучення їх до виховних ініціатив, проведення спільних заходів.
- Партнерство з громадськими організаціями, волонтерськими рухами, місцевими органами влади.
- Така співпраця дозволяє зробити виховний процес ефективнішим та інтегрованим у реальне життя.

5. Формування лідерських якостей та соціальної активності учнів

Одним із ключових завдань педагога-організатора є створення умов для розвитку лідерських якостей у дітей.

Це відбувається через:

Навчання командній роботі.

Надання можливості учням самостійно організовувати заходи.

Проведення тренінгів з лідерства, критичного мислення, комунікації.

Створення ініціативних груп та мотивація до участі в громадських проектах.

Чим більше відповідальності бере на себе учень, тим краще він готується до дорослого життя.

6. Контроль та оцінка ефективності виховної роботи

Організація виховного процесу не лише його реалізації, а й аналіз результатів.

Методи оцінювання ефективності:

Анкетування учнів та батьків, відгуки вчителів і класних керівників, аналіз участі учнів у заходах, самооцінка роботи та внесення коректив у плани.

Такий аналіз зробить виховний процес гнучким та адаптованим до потреб дітей.

Функції педагога-організатора у закладі загальної середньої освіти:

Організаторська функція педагога-організатора є ключовою у виховному процесі школи. Вона охоплює широкий спектр діяльності: від планування заходів до розвитку учнівського самоврядування, від координації співпраці з батьками до формування лідерських якостей учнів.

Сучасний педагог-організатор – це не просто координатор виховної роботи, а натхненник, мотиватор і наставник, який допомагає учням знайти себе, розвинути свої здібності та стати активними членами суспільства. Саме завдяки

ефективній організації виховного процесу школа стає не лише місцем навчання, а й простором для всебічного розвитку кожної дитини [28, с. 325].

Координуюча функція педагога-організатора виконується у злагодженій роботі всіх учасників освітнього процесу – учнів, учителів, батьків, адміністрації та громади. Він створює сприятливі умови для самореалізації учнів, мотивує їх до активної участі в шкільному житті та сприяє формуванню громадянської позиції.

Сучасний освітній процес вимагає не лише передачі знань, а й розвитку особистості учнів, їх соціальної активності та самостійності. Важливою роллю в цьому є педагог-організатор, основним завданням якого є координація виховної роботи в навчальному закладі. Його функція не обмежується лише організацією заходів – він сприяє формуванню згуртованого колективу, розвитку лідерських якостей учнів та створенню сприятливого клімату.

Педагог-організатор координує діяльність різних учасників виховного процесу: класних керівників, батьківських комітетів, адміністрації школи, громадських організацій. Таким чином, він прогресує важливу роль у формуванні гармонійної особистості школяра. Його координуюча функція забезпечує ефективну взаємодію всіх учасників освітнього процесу, сприяє вихованню свідомості громадян і створює умови для розвитку талантів і здібностей кожного учня [37, с.45].

Мотиваційна функція педагога-організатора створюється у створених умовах, які забезпечують учням брати активну участь у позакласній діяльності, соціальних проектах, ініціативах та шкільному самоврядуванні. Сприяє розвитку мотивації учнів до участі у виховних заходах, творчих конкурсах, спортивних змаганнях, шкільному самоврядуванні.

Освіта – це не лише передача знань, а й процес формування особистості, розвитку інтересів та соціальних навичок. Важливу роль у цьому має педагог-організатор, який не лише координує виховний процес, а й мотивує учнів до активної діяльності. Його мотиваційна функція є ключовим елементом ефективного виховання, оскільки внутрішнього бажання та інтересу навіть без найкращих ініціатив можуть залишитися безрезультатними.

Успішний педагог-організатор не просто нав'язує певні заходи, а створює систему, в якій учні самі хочуть діяти. Його завдання – допомогти дитині знайти свою мотивацію, повірити у власні сили та отримати задоволення від активної участі в житті школи [37, с. 61].

Він має бути не тільки наставником, а й натхненником, який заряджає своїм ентузіазмом, підтримує ініціативи учнів та все долати труднощі. Саме завдяки правильному мотиваційному підходу діти вчаться проявляти ініціативу, бути відповідальними, наполегливими та відкритими до нових можливостей.

Контрольна функція педагога-організатора є необхідним інструментом для забезпечення якості виховної роботи. Завдяки систематичному аналізу, оцінці та коригуванню педагог може підвищити ефективність своєї діяльності, мотивувати учнів до розвитку й підтримувати належний рівень організованості у навчальному закладі.

Педагог-організатор успішно виконує ключову роль у виховному процесі, координуючи та направляючи діяльність учнів, учителів і батьків. Однак для ефективної роботи недостатньо лише мотивувати та організовувати заходи — важливо також використовувати контроль. Контрольна функція педагога-організатора відбувається в моніторингу та оцінці виховної роботи, аналізі її результатів і внесенні деякі коригування.

Важливо пам'ятати, що контроль не повинен перетворюватися на жорсткий погляд. Він має бути поєднаний із довірою, підтримкою та конструктивним аналізом. Ефективний контроль не пригнічує ініціативу учнів, а крім того, вони усвідомлюють свої досягнення та вдосконалюються [21, с. 43].

Таким чином, педагог-організатор – це більше ніж просто вчитель. Він є лідером, що згуртовує шкільний колектив, допомагає дітям знайти себе у суспільстві, розвинути таланти та навчитися працювати в команді. Його робота спрямована на створення сприятливого морально-психологічного клімату у школі, виховання духовно багатой, активної особистості.

Та попри всі труднощі, виховна робота в ЗЗСО залишається надзвичайно важливою. Саме вона формує молоде покоління, яке буде не лише освіченим, а й морально стійким, відповідальним, здатним змінювати суспільство на краще.

Формами виховної роботи педагога-організатора є:

Колективні форми, тематичні виховні роки, шкільні свята, концерти, виставки, екскурсії, туристичні походи, спортивні змагання та конкурси, групові форми, робота у гуртках та секціях, проведення тренінгів і майстер-класів, організація роботи шкільного самоврядування, індивідуальні форми, бесіди з учнями та їх батьками, індивідуальна підтримка та консультування учнів.

Крім того, основним робочим документом педагога-організатора є його план роботи. Складаючи план роботи на початку навчального року, зміст виховних заходів узгоджую з планом роботи школи, планами виховної роботи класних керівників та класоводів, психолога, вчителів предметників. Адже вміло складений план є документом, який захищає педагога – організатора від хаотичної діяльності і доводить системний підхід щодо організації виховного процесу. План стає помічником в роботі з учнівською молоддю, передбачає створення учням умов для вибору різних видів та форм діяльності, своєї позиції в планованій роботі. При плануванні необхідно забезпечити послідовність змісту і форм діяльності. Виключити невиправдане дублювання, враховуючи попередній досвід, бачити перспективи в роботі.

Основними сферами діяльності педагога-організатора є:

1. Організація учнівського самоврядування.
2. Організація та проведення позакласних заходів.
3. Забезпечення якісного рівня дозвілля школярів у позаурочний час (у пришкільних таборах та в оздоровчий період).
4. Максимальне залучення учнів до усіх форм та видів позакласної роботи та позашкільної діяльності.

Тим не менше ефективність виховного процесу залежить від методів, які використовують педагоги. Серед найпоширеніших – тренінги, ігри, дискусії, соціальні проєкти, волонтерські ініціативи, екскурсії, спортивні заходи, конкурси

та культурні події. Кожен із цих методів допомагає дітям не лише здобути нові знання, а й на практиці зрозуміти важливість моральних принципів та соціальної відповідальності.

До того ж початок школи є переломним моментом у житті дитини і знаменує формування нових стосунків з дорослими та однолітками. У перші роки навчання у школі закладаються основи моральної поведінки дитини, починає формуватися її особиста громадянська спрямованість, активно засвоюються моральні норми і правила поведінки. У молодшому віці особистість дітей тільки починає формуватися. Коли дитина йде до школи, їй доводиться вивчати багато нового і цікавого, чого вона ще не знає [23, с. 80].

Методи виховання у закладі загальної середньої освіти:

Методи виховної роботи – це способи впливу на свідомість, почуття, волю та поведінку учнів з метою формування їхніх моральних, естетичних, громадянських та інших якостей. Виховний процес є багатограним, тому педагог використовує різні підходи, щоб досягти максимального ефекту.

Класифікація методів виховної роботи

У педагогіці виділяють три основні групи методів виховання:

1. Методи формування свідомості особистості

Ці методи спрямовані на розвиток світогляду, моральних переконань і життєвих принципів учня. Вони включають:

Бесіду, лекцію – пояснення важливих понять, моральних норм, громадянських цінностей.

Бесіда – це метод виховання й отримання інформації про індивідуальні особливості особистості через безпосередній словесний контакт. Ефективність цього підходу залежить від чіткості поставлених цілей, логічної побудови діалогу, а також урахування реакцій співрозмовника та його психологічних характеристик. Під час бесіди важливо дотримуватись відкритого стилю спілкування, використовувати аргументовані й правдиві висловлювання. Учитель має направляти дискусію таким чином, щоб кожен учень запитав висловитися, міг поставити запитання та отримати змістовні відповіді [27, с. 54].

Однією з умов успішної бесіди є встановлення довірливого взаємозв'язку із співрозмовником. Водночас слід пам'ятати, що отримана інформація може бути суб'єктивною й потребувати додаткового аналізу, уточнення перевірки іншими методами.

Індивідуальна бесіда в особливих умовах, таких як конфліктні ситуації чи порушення дисципліни, фактично у приватному форматі.

Лекція – це докладний, структурований виклад певної соціальної, моральної чи естетичної теми в доступній та зрозумілій формі. Ваша підготовка вимагає опрацювання матеріалу, врахування методичних прийомів і стилістичних особливостей подачі інформації. Створення лекції передбачає кілька етапів: визначення теми (яка має бути всеосяжною й привабливою), формулювання виховної мети, розробку попереднього плану викладу матеріалу [33, с. 127].

Навіювання та переконання – вплив на емоційний стан учня для закріплення позитивних якостей.

За способами впливу на об'єкт виділяють такі види навіювання:

1. Пряме навіювання (команда, наказ, навіювання-настанова, настанова). Характеризується тим, що слово педагога, висловлене в імперативній формі, без аргументації, зумовлює відповідну «виконавчу» поведінку учнів. Використовують як заохочувальний засіб. Це навіювання-настанова: «Та ти ж прекрасний хлопчик, можеш вчитися добре», «Ти тільки повір у свої здібності і легко подолаєш труднощі».
2. Опосередковане навіювання. Розраховане на безперечне прийняття інформації, але повідомлення подають у вигляді розповіді, опису якого небудь випадку чи натяку. Воно краще сприймається учнями, ніж пряме. Переконувати можна і прикладом. Метод прикладу передбачає демонстрування взірця для наслідування.

При застосуванні його необхідно враховувати: специфіку наслідування прикладу різними віковими групами; етапність наслідування (на першому етапі внаслідок сприймання конкретного прикладу виникає суб'єктивний образ його, бажання наслідувати, на другому – діє зв'язок між прикладом для наслідування і

поведінкою вихованця, на третьому – здійснюється синтез наслідувальних та самостійних дій і вчинків).

Переконання – це виховний метод, який забезпечує звернення до свідомості, емоційності та життєвого досвіду учнів з метою формування в них усвідомленого ставлення до соціальних норм і принципів поведінки. Воно базується на закріпленні моральних, етичних, філософських і політичних знань. Щоб переконатися, що воно було ефективним, воно має бути аргументованим, логічно побудованим і відповідати віковим особливостям учнів.

Переконання також поєднується з іншими методами виховання: це може бути діалог, дискусія, лекція, аналіз реальних життєвих ситуацій, використання прикладів або опор на суспільну думку.

Диспути та дискусії – обговорення актуальних питань, що сприяють розвитку критичного мислення.

Дискусійні методи (диспут, дискусія) сприяють формулюванню та висловленню власних поглядів, аргументованому порівнянню їх із думками інших учасників і відстоюванню власної позиції. Диспут – це активне обговорення важливих питань, що дозволяє учасникам глибше зануритися в проблему та знайти власне рішення. Тематика таких обговорень має викликати інтерес, спонукати до критичного мислення та самостійного аналізу.

Підготовка до диспуту складається з кількох основних етапів: вибір теми та мети (які мають бути чіткими й відповідати інтересам аудиторії), формування організаційної групи (якщо бажати залучити як учнів, так і дорослих), розподіл ролей, визначення модератора й проведення попереднього опитування.

Особистий приклад – демонстрація моральної поведінки самим педагогом та авторитетними особистостями.

2. Методи організації діяльності та формування досвіду поведінки

Ця група методів сприяє виробленню практичних навичок і звичок правильної поведінки через активну участь у діяльності. Вони включають:

Вправи та залучення – багаторазове повторення корисних дій (наприклад, участь у волонтерських акціях, дотримання дисципліни).

У виховному процесі його не слід ототожнювати з вправами, що використовують для початкової навчальної дисципліни. У контексті виховання цей термін має умовне значення й означає багаторазове повторення вчинків або дій, які відображають морально правильне ставлення до людей, колективу.

Привчання – це цілеспрямована організація систематичного та регулярного виконання дітей певних дій, що сприяє перетворенню їх на стійкі форми соціальної поведінки.

Метод тісно пов'язаний із вправлянням, спрямований на порушення цілей на закріплення школярами соціального досвіду та формування основного розуміння і навичок. Досвід показує, що діти швидко опановують загальні норми та правила поведінки, проте при їх прояві в реальних ситуаціях можуть стикнутися зі значними труднощами через нестачу практичних навичок [29, с. 111].

Педагогічна вимога – це форма педагогічного впливу, спрямована на формування свідомої поведінки учнів, стимулювання їх до позитивної діяльності та запобігання негативним вчинкам.

Вимоги до учнів мають бути доцільними, зрозумілими та доступними для виконання. Водночас вони повинні випереджати розвиток особистості, але висувуються лише тоді, коли учень готовий їх сприйняти. Для цього важливо пояснити вимоги змісту, переконатися в її необхідності та користі. Також досягти підтримки колективу, слід його вплив сприяв виконанню вимог, особливо у випадку, якщо окремих учень не виявляє готовності її виконувати.

Громадська думка – надання учням конкретних завдань, які розвивають відповідальність. Громадська думка є також методом виховного впливу і результатом виховання. Особиста думка є складовою громадської. Тому основним завданням при використанні цього методу є формування думки особистості: системи поглядів, оцінних суджень, уміння висловлюватись, вести полеміку, критикувати і сприймати критику, прислухатись до думки інших, зіставляти, аналізувати їх, захищати свою думку і на цій основі втілювати її в загальну, відповідно вирізняючись на фоні загального судження як індивідуальність. За цієї умови громадська думка виконує формуючу, виховну функцію.

3. Методи стимулювання діяльності та поведінки

Ці методи мотивують учнів до активної участі в суспільному житті та самовдосконалення. Вони включають:

Заохочення – це схвалення позитивних дій і вчинків, спрямоване на мотивування вихованців до їх повторення. Воно ґрунтується на переживанні радості та задоволення, викликаних суспільним визнанням зусиль, старань і досягнень. Це зміцнює віру в себе, підвищує мотивацію, додає енергії, створює піднесений настрій і сприяє загальному емоційному комфорту, стимулюючи подальшу активну діяльність.

Змагання та конкурси – викликають здоровий азарт і прагнення до саморозвитку. Вони дають змогу випробувати власні здібності, відчутти дух товариської підтримки, передбачають оцінювання й порівняння результатів діяльності, заохочення учасників, а також сприяють розвитку талантів, моральних якостей і наслідуванню загальноприйнятих норм поведінки.

Змагання викликають широкий спектр емоцій – від радості й захоплення до байдужості чи заздрості, тому важливо враховувати їхній вплив. З позитивного боку, вони згуртовують колектив і формують моральну мотивацію, проте можуть і порушувати взаємодопомогу та співробітництво, якщо учасники зосереджуються лише на особистій перемозі.

Ефективне проведення змагань потребує демократичного підходу, відкритого висвітлення їхніх результатів, залучення учнів до аналізу підсумків, а також як матеріального, так і морального стимулювання [35, с. 74].

Гра – використання ігрових методів (рольові, ситуативні ігри, квести) для закріплення важливих соціальних норм. Серед найпоширеніших методів виховання є гра. І саме велику роль у житті кожної дитини відіграє гра, тому бажано залучати всіх дітей і молодшого, і середнього віку до рухливих, цікавих та народних ігор. В ігровій діяльності найбільш інтенсивно формуються психічні якості та особистісні особливості дитини. У грі складаються інші види діяльності, які потім набувають самостійного значення.

Ігрова діяльність впливає на формування довільності психічних процесів. Тому під час гри у дітей починає розвиватися спонтанна увага і пам'ять. В умовах гри діти запам'ятовують з більшою концентрацією, ніж в умовах лабораторного експерименту. Усвідомлені цілі (зосередження уваги, запам'ятовування) діти помічають швидше і легше, ніж будь-що інше в грі.

Умови самої гри вимагають від дитини концентрації уваги на предметах, що беруть участь у дії, та ігровій ситуації, в якій відбувається дія. Якщо дитина не хоче звертати увагу на те, що від неї вимагає майбутня ігрова ситуація, однолітки просто виганяють її з гри, якщо вона не пам'ятає ігрової ситуації. Потреба в спілкуванні та емоційному заохоченні допомагає дітям зосередитися і запам'ятати.

Різні форми впровадження організації та дитячого курсу використовуються для включення великої кількості студентів у позакласну діяльність, враховуючи вік, здоров'я та фізичну підготовку. Основними форматами є "ігровий час", ходьба та катання на лижах, походи, санки, загальні фізичні тренувальні групи, спортивні змагання, фізичні свята та спортивні зони. Використовуючи ігрові форми, цікавість, емоції - темне використання когнітивних ігор, гра на комп'ютері, демонстрації цікавих експериментів тощо. Метод когнітивної гри - це спеціально розроблена та захоплююча розважальна діяльність, яка має великий вплив на здобуття знань та здобуття навичок учнів.

Гра з навчальним процесом забезпечує емоційне середовище для відтворення знань, сприяє придбанню освітніх матеріалів, створює позитивний настрій для навчання, заохочує вивчення, зменшує втому, він перевантажує та викликає інтерес до цього предмета. Наприклад, навчальна гра на уроках – KVC зазвичай схожа на відеоігри і може бути запущена за схемою. Завдання є репродуктивним та продуктивним, але представлене жартівливою. Для таких уроків у класі утворюються дві команди, а Ju-December обраний. Розминка передбачає створення розповідей про теми, які ви вивчили. Форма історії жартівлива, і в той же час, у неї можуть бути присутні всі члени команди. Домашнє завдання може охоплювати весь матеріал іншого абзацу чи теми. Для індивідуальних завдань вони забезпечують цікаві завдання двом - трьом членам

кожної команди. Реалізація оцінюється на основі точності, повноти та естетики опису [49, с.46].

Покарання (обговорення поведінки, моральний суд) – не покарання заради покарання, а спосіб допомогти усвідомити помилки.

Різновиди виховних вправ для учнів:

З учнями 5-7 класів проводити такі виховні заходи, як бесіда, усний журнал, турнір, змагання, виставки, дні добрих справ тощо. Проводити виставки учнівських тематичних газет, малюнків, творчих робіт (писанок, вишиваних серветок). Під час проведення таких виховних заходів першим помічником для педагога-організатора є класний керівник та учнівське самоврядування.

З учнями 8-11 класів проводити такі форми роботи:

- Інформаційно – масові (вечори, бесіди, обговорення тощо);
- Діяльнісно – практичні (екскурсії, огляди-конкурси тощо);
- Інтегративні (шкільні гуртки);
- Індивідуальні (доручення, творчі завдання, звіти, індивідуальна робота тощо).

У підготовці й проведенні цих заходів беруть участь самі учні. Педагог-організатор надає допомогу учням в проведенні змістовного дозвілля.

Виховні справи мають колективний і творчий характер. Зазвичай виховні заходи організовують у вільний від навчальних занять час, тобто у години дозвілля. У цікавих, змістовних, захопливих виховних заходах діти беруть участь добровільно. Враховуючи, що дозвіллева діяльність за своїм змістом має бути соціально значущою, тобто сприяти всебічному розвитку особистості (а такою є вся діяльність, що пронизує позакласні виховні справи), то всі виховні заходи, організовані у години дозвілля, є формами, в яких виявляється дозвіллева діяльність школярів [21, с. 53].

Отже, кожна форма дозвіллевої діяльності має бути виховною справою. Зрозуміло, що вирішення всіх виховних завдань варто пов'язувати не з якоюсь окремою годиною спілкування педагога-організатора зі своїми вихованцями, нехай навіть блискуче проведеною, а з добре продуманою й детально розробленою

системою їх організації, де кожній виховній годині приділяється певне місце й роль.

Зміст виховної роботи педагога-організатора охоплює широкий спектр напрямків виховання, що сприяють гармонійному розвитку особистості учня. У сучасних умовах значення цієї діяльності лише зменшується, оскільки саме педагог-організатор створює умови для формування у школярів моральних, соціальних, естетичних цінностей, а також їхнього залучення до активного громадського життя.

Шкільний вік важливий для формування особистості дитини, оскільки саме в цьому віці, враховуючи активи навколишнього середовища та сімейної освіти, основи особистого розвитку учнів закладаються.

Виховання школярів здійснюється у процесі навчально-пізнавальної діяльності, як провідної, шляхом внесення ціннісних складових у зміст навчальних предметів відведення належного місця "спільно взаємодіючій діяльності", як на уроках, так і в позаурочний час, на виховних заняттях за інтересами, гурткових заняттях. Формування ініціативної, здатної приймати рішення особистості, неможливе без участі учнів до управління шкільними справами [30, с. 44].

Для розвитку учнівського самоврядування необхідна єдина мета, співпраця вчителів та учнів. Успіх у роботі сприяє з урахуванням організаційних та управлінських принципів, які включають регулярну альтернативну мінливість виборного активності, розширення реальних прав та повноважень самоурядового органу, дружні вимоги та створення умов для повної реалізації та розвиток здібностей.

Діяльність самоврядування учнів, на відміну від інших заходів, має свою специфіку, що відображається на розгляді не лише вікових та організаційних можливостей учнів, а й інтересів колективу чи будь-якої асоціації. Діяльність спрямована на реалізацію вимог шкільного режиму, організації позакласної роботи, розвитку аматорського творчості та реалізації їх прав та обов'язків.

Основними напрямками виховної роботи є:

Моральне виховання, воно орієнтоване на виховання у школярів моральних принципів, відповідальності, чесності, толерантності, порядності, свідомості, поваги до інших та емпатії. Воно є одним із ключових аспектів розвитку особистості, адже саме моральні принципи починаються, якими ми є як люди, як взаємодіємо із суспільством і як будуємо своє життя.

Завдяки цьому, змалку дитина засвоює правила поведінки, спостерігаючи за дорослими та навчаючись у них. Родина є першим середовищем, де закладаються основи моралі: дитина вчиться бути чесною, відповідальною, співчутливою. Згодом цей процес продовжується в школі, де дитина взаємодіє з однолітками, вчиться працювати в колективі, слідуючи нормам поведінки та справедливості [51, с. 32].

Також моральне виховання людей розвиває конкуренції, що є правильним, а що ні, формує її здатність до самоконтролю та відповідальності за свої вчинки. Без чітких моральних орієнтирів суспільство не могло б існувати гармонійно, однак взаємоповага, справедливість і милосердя – це ті основи, які забезпечують мирне співжиття людей.

Педагог-організатор проводить бесіди, виховні години, тематичні заходи, спрямовані на усвідомлення моральних цінностей. Також важливою є активна участь у суспільному житті – волонтерство, благодійність, участь у шкільних та громадських ініціативах, в яких діти розуміють значення взаємодопомоги та соціальної відповідальності.

Громадянське та патріотичне виховання, формує у школярів відданість Батьківщині, шанобливе ставлення до історичної спадщини, культурних традицій та національної символіки. Громадянське та патріотичне виховання є важливою складовою формування відповідальної, свідомої та активної особистості. Воно сприяє розвитку у людини почуття національної гордості, поваги до державних символів, знання своїх прав і обов'язків, а також готовності працювати на благо суспільства. Саме від рівня громадянської свідомості та патріотизму залежить майбутнє країни, її розвиток і стабільність [46, с. 34].

Громадянське виховання – це процес формування в особистості усвідомлення своїх прав, обов'язків і відповідальності перед суспільством. Воно спрямоване на розвиток активної громадянської позиції, готовності брати участь у житті держави, підтримувати закони та поважати права інших людей.

Патріотичне виховання – це виховання любові до Батьківщини, її історії, культури, мови, традицій. Це не лише знання про свою країну, а й готовність її захищати, працювати для її добробуту та розвивати її в майбутньому.

Громадянське та патріотичне виховання тісно пов'язано між собою, оскільки свідомий громадянин – це той, хто не лише знає своїх прав, а й відчуває відповідальність за свою країну.

Головна мета громадянського виховання – формування у людини здатності критично мислити, усвідомлювати свою роль у суспільстві, поважати демократичні цінності. У сучасному світі, щоб кожен громадянин був не тільки спостерігачем, а й активним учасником суспільних процесів.

Патріотичного виховання збереження національної самобутності, зміцнює дух народу, формує його єдність. Без патріотизму неможливо побудувати сильну та незалежну державу, адже саме любов до рідної землі мотивує людей захищати її та працювати для її розвитку.

Педагог-організатор організовує заходи національно-патріотичного спрямування, участь учнів у державних святах, військово-спортивних змаганнях, конкурсах і проектах.

Естетичне виховання спрямоване на розвиток почуття прекрасного, естетичних почуттів, художнього смаку та здатності сприймати й створювати мистецтво. Естетичне виховання є важливою складовою формування особистості, оскільки воно не лише на світосприйняття людини, а й на її внутрішній духовний світ. Завдяки йому людина вчиться розуміти, відчувати й створювати прекрасне, розвиває смак, творчі можливості та здатність цінувати мистецтво і природу. Це не лише про розуміння мистецтва, а й про формування внутрішньої культури, яка проявляється у ставленні до світу, людей та самого себе. Суспільство, у якому

високо цінують красу, мистецтво та духовні цінності, завжди буде більш гармонійним і культурно розвиненим [54, с. 143].

Тому важливо змалку навчати дітей бачити прекрасне, розуміти мистецтво, розвивати себе у творчість і формувати естетичний смак. Адже естетично вихована людина не тільки сприймає красу, а й творить її навколо себе. Це досягається шляхом організації екскурсій у музеї, конкурсів малюнків, творчих вистав, театральних вистав, концертів.

Фізичне виховання та формування здорового способу життя. Фізичне виховання є важливою складовою гармонійного розвитку людини, адже здоров'я – це найкраще, що має кожен із нас. Формування здорового способу життя починається ще в дитинстві, і саме фізична активність змінює ключову роль у зміцненні речовин, розвитку сили, витривалості та загального благополуччя.

Фізичне виховання та здоровий спосіб життя – це не лише необхідність, а й запорука довголіття, енергійності та щасливого життя. Вони допомагають людям не лише бути здоровою, а й розвивати силу волі, витривалість та дисципліну. Саме тому важливо сформувати собі в корисні звички, займатися спортом і дотримуватися здорового способу життя, адже тільки здорова людина може бути по-справжньому щасливою.

Важливу роль у розвитку фізичної культури школа. Саме тут діти підтримують перші навички правильного виконання фізичних вправ, знайомляться зі спортом, вчаться працювати в команді. Також велике значення набуває популяризація здорового способу життя у суспільстві – організація спортивних заходів, марафонів, флешмобів, поширення інформації про використання спорту.

Педагог-організатор забезпечує участь школярів у спортивних змаганнях, туристичних походах, проведенні заходів, спрямованих на профілактику шкідливих звичок та популяризацію здорового способу життя.

Соціальне виховання, його змістом є розвиток у школярів комунікативних навичок, культури поведінки, вміння працювати в колективі, брати участь у громадському житті школи. Воно є важливою складовою розвитку особистості,

оскільки воно сприяє її здатності взаємодіяти з іншими, підтримувати моральні норми і зберігати свої соціальні ролі. Це процес, який охоплює передачу культурних цінностей, формування громадянської відповідальності та розвиток навичок комунікації.

Соціальне виховання – це цілеспрямований вплив суспільства на особистість для формування її соціальних якостей. Основним його завданням є підготовка людини до життя в суспільстві, вміння жити за правилами, усвідомлювати свої права та обов'язки, проявляти повагу до інших та діяти відповідно.

У сучасному світі соціальне виховання стикається з багатьма викликами. Таким чином, розширення цифрового простору змінює традиційні моделі соціалізації. Соціальні мережі залишають новим джерелом інформації, що не завжди сприяє формуванню правильних моральних цінностей. Також проблема економічної нерівності та нестабільності впливає на можливості якісного соціального виховання, особливо в малозабезпечених сім'ях.

Педагог-організатор допомагає залученню учнів до шкільного самоврядування та соціальних проектів.

Екологічне виховання, воно формує у школярів дбайливе ставлення до природи, відповідальність за довкілля. Сучасний світ стикається з численними екологічними викликами: зміною клімату, забрудненням довкілля, виснаженням природних ресурсів. Тому екологічне виховання стає пріоритетним напрямком роботи освітян, особливо педагога-організатора, який змінює ключову роль у формуванні екологічної свідомості молоді. Його завдання – навчити учнів відповідально ставитися до природи, розвивати екологічну культуру та мотивувати до активної природоохоронної діяльності [33, с.187].

Педагог-організатор проводить екологічні акції, уроки, конкурси та проекти, спрямовані на популяризацію екологічної культури. Екологічне виховання – це не просто передача знань, а формування екологічного способу життя. Педагог-організатор відіграє ключову роль у цьому процесі, адже саме він створює умови для активної участі дітей у природоохоронних заходах, розвиває екологічну

свідомість та мотивує їх до відповідного ставлення до природи. Тільки через систематичну, інтегровану і практично спрямовану діяльність можна виховати покоління, яке дбатиме про довкілля і може змінити світ на краще.

Трудове виховання, сприяє розвитку працевитості, відповідного ставлення до праці, формування практичних навичок. Воно є важливою складовою формування особистості, оскільки саме через цю працю людина розвиває відповідальність, наполегливість, самостійність та вміння співпрацювати. У сучасному освітньому процесі особлива роль у трудовому вихованні належить педагогу-організатору, який сприяє формуванню в учнів позитивного ставлення до праці, навичок самостійної діяльності та розуміння важливості професійного самовизначення.

Трудове виховання – це не лише навчання конкретним навичкам, а й формування відповідного ставлення до праці та майбутнього. Педагог-організатор відіграє важливу роль у цьому процесі, створюючи умови для розвитку працелюбності, самостійності та соціальної відповідальності учнів. Завдяки творчому підходу, інтеграції сучасних методів та активній участі молоді. Це досягається шляхом організації трудових десантів, виготовлення предметів декору, допомоги старшим, участі в шкільних ярмарках.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА-ОРГАНІЗАТОРА У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

2.1. Традиційні та інноваційні форми та методи роботи педагога-організатора у закладі загальної середньої освіти

Педагог-організатор – це фахівець, який сприяє загальному розвитку дітей та молоді через організацію виховної та дозвільної діяльності. Його робота включає планування, координацію, мотивацію та залучення учнів до різноманітних заходів.

Методики – це сукупність способів і прийомів, які використовує педагог-організатор для реалізації виховної роботи. Вони можуть бути традиційними та інноваційними, індивідуальними та колективними.

Методи виховної роботи: це способи взаємопов'язаної діяльності вихователів і вихованців, спрямованої на формування у вихованців поглядів, переконань, навичок і звичок поведінки.

Сучасна школа – це не лише місце, де навчають, а й простір, у якому формується особистість. Саме в цьому просторі педагог-організатор відіграє унікальну роль – координатора, мотиватора, творця атмосфери, в якій учень відчувається частиною спільноти. Його діяльність має бути не лише цікавою, а й педагогічно обґрунтованою, з урахуванням вікових, емоційних та соціальних особливостей дітей. Тут на перший план виходять методики та форми роботи, які він використовує у своїй практиці [41, с. 98].

Ключовим завданням педагога-організатора є не просто організація заходів, а створення системи виховання, у якій учень – активний учасник, а не пасивний глядач. Для цього необхідно використовувати сучасні педагогічні методики, що базуються на інтерактиві, проєктному підході, діалозі, рефлексії та співпраці.

Ігрові методики

Ігри сприяють активному залученню дітей до виховного процесу та розвитку їхніх комунікативних навичок.

Види ігор у виховній роботі:

Рольові ігри – моделювання ситуацій, у яких учні успішні певні ролі (наприклад, «суд честі», «пресконференція», «урядова нарада»).

Ділові ігри – імітація професійної діяльності або прийняття рішень у складних ситуаціях (наприклад, «екологічна рада», «студентський парламент»).

Сюжетно-рольові ігри – включають певний сценарій, який діти розігрують (наприклад, «експедиція у минуле», «зустріч із відомим історичним діячем»).

Настільні та інтерактивні ігри – вікторини, брейн-ринги, інтелектуальні батли (наприклад, «Що? Де? Коли?»).

Квести – учні забезпечені серією завдань, шукаючи підказки та вирішуючи логічні загадки (наприклад, «Таємниці української історії»).

Проектна діяльність

Проектні методи дозволяють учням реалізувати власні ідеї та ініціативи.

Види проєктів:

Творчі проєкти – організація виставок, театральних виступів, художніх конкурсів.

Соціальні проєкти – волонтерські акції, благодійні заходи, екологічні ініціативи.

Дослідницькі проєкти – підготовка рефератів, наукових робіт, презентацій.

Інформаційні проєкти – створення блогів, відеороликів, сторінок у соцмережах для популяризації ідей.

Комунікативні методики

Розвивають у дітей навички ефективного спілкування, формують культуру ведення дискусії та роботи в команді.

Форми комунікативних методик:

Дебати – змагання у висловленні аргументованої позиції.

Дискусії, круглі столи – обговорення соціальних, етичних, історичних та інших важливих тем.

Тренінги з лідерства, публічних виступів, командної роботи .

Інтерв'ю з видатними особистостями – зустрічі з успішними людьми (письменниками, підприємцями, волонтерами).

Методики самоврядування

Допомагають учням брати активну участь у керуванні шкільними справами.

Форми учнівського самоврядування:

Шкільний парламент – організація виборів, ухвалення рішень щодо внутрішніх справ школи.

Лідерські ради – учні пропонують та реалізують ініціативи.

Соціальні ініціативи – благодійні проекти, допомога літнім людям, організація шкільного дозвілля.

Методики використання ІКТ

Форми застосування цифрових технологій:

Онлайн-голосування для збору думок учнів.

Інтерактивні презентації та відеоуроки.

Створення сайтів, блогів, YouTube-каналів .

Інтерактивні вікторини та тести (Kahoot, Quizizz, Mentimeter) [19, с. 64].

Також, як детальніше зазначено в розділі 1, існують такі методи виховання, які використовує у своїй роботі педагог-організатор:

Методи формування свідомості особистості: бесіди, лекції, методи дискусії, переконання, навіювання, приклад.

Методи організації діяльності, спілкування, формування позитивного досвіду суспільної поведінки: педагогічна вимога, громадська думка, привчання, прогнозування.

Методи стимулювання діяльності і поведінки: гра, змагання, заохочення.

Методи самовиховання: самопізнання, саморегуляція.

Форми діяльності педагога-організатора

Масові заходи організовуються для великої кількості учнів.

Приклади:

Свята (День знань, День учителя, Новий рік).

Концерти, фестивалі.

Змагання, спортивні турніри.

Патріотичні акції («Живий ланцюг єдності», флешмоби).

Групові форми роботи організовуються для класів, гуртків, клубів.

Приклади:

Робота у гуртках (дискусійний, екологічний, театральний).

Волонтерські загони.

Медіагрупи (шкільне телебачення, газети).

Командні ігри, турніри.

Індивідуальна робота – робота з окремими учнями, що потребують особливої уваги.

Приклади:

Наставництво та підтримка обдарованих дітей.

Консультації для учнів, які мають труднощі у навчанні.

Допомога дітям із соціально вразливих сімей.

У період війни та змін в освітньому середовищі особливо актуальними стали форми діяльності, що забезпечують психологічну підтримку: арт-терапевтичні заходи, години довіри, кола безпеки. Не менш важливо інтегрувати патріотичне виховання, яке не є абстракцією, а наповнюється реальними історіями, допомогою воїнам, активною громадянською позицією.

Ефективний педагог-організатор не лише застосовує методики, а й постійно рефлексує: аналізує, що працює, адаптує форми, пробує нове. Він вміє відчувати настрій колективу, розуміти глибші потреби учнів і творити справжню педагогіку серця [54, с. 245].

Отже, методики та форми діяльності педагога-організатора – це не набір інструментів, а ціла філософія взаємодії з учнями. Це мистецтво надихати, гуртувати, відкривати, вірити в кожну дитину. І саме це мистецтво є серцем виховного процесу в сучасній українській школі.

2.2. Емпіричне дослідження інноваційних форм роботи педагога-організатора у Чернігівському ліцеї №1 Чернігівської міської ради

Сучасна освіта спрямована не лише на передачу знань, а й на розвиток особистісних якостей учнів, їхніх соціальних та комунікативних компетенцій. У цьому контексті метод проєктів є важливим інструментом, який дозволяє реалізувати виховний потенціал учнів у реальних умовах. Педагог-організатор відіграє ключову роль у створенні сприятливого виховного середовища, і застосування проєктної методики допомагає формувати у дітей відповідальність, ініціативність, вміння працювати в команді та приймати рішення. Метод проєктів є однією з найбільш ефективних технологій виховання, оскільки забезпечує активну участь учнів у процесі навчання та розвитку соціально значущих якостей.

Дане емпіричне дослідження спрямоване на визначення ефективності методу проєктів у виховній роботі педагога-організатора та його впливу на формування особистісних компетенцій учнів.

Емпіричне дослідження проводилося у Чернігівському ліцеї № 1 Чернігівської міської ради.

Відповідно до Статуту (додаток Б) головною метою Ліцею є: забезпечення реалізації права громадян на здобуття базової та профільної середньої освіти; формування в учнів компетентностей, визначених Законом України «Про освіту» та державними стандартами.

Головними завданнями Ліцею є: забезпечення здобуття базової та профільної середньої освіти учнями з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, можливостей та інтересів; створення умов для здобуття освіти учнями шляхом належного кадрового, матеріально-технічного забезпечення, забезпечення універсального дизайну та/або розумного пристосування, що враховує індивідуальні потреби та можливості учнів;

забезпечення системного психолого-педагогічного супроводу учнів;

застосування в процесі навчання і виховання найбільш прийнятних для учнів і дітей методів і способів спілкування в освітньому середовищі, які максимально сприяють засвоєнню знань і соціальному розвитку;

викладання навчальних предметів (інтегрованих курсів) із урахуванням можливостей та потреб учнів;

організація освітнього процесу, що ґрунтується на загальнолюдських цінностях, визначених законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», зокрема формування культури свободи та самодисципліни, відповідальності за своє життя, сміливості та реалізації творчого потенціалу, як невід'ємних складників становлення особистості;

нетерпимості до корупції;

поваги до гідності, прав, свобод, законних інтересів людини і громадянина; нетерпимості до приниження честі та гідності людини, фізичного або психологічного насильства, а також до дискримінації за будь-якою ознакою;

патріотизму, поваги до державної мови та державних символів України, почуттів доброти, милосердя, толерантності, турботи, справедливості, шанобливого ставлення до сім'ї, відповідальності за свої дії;

формування компетентностей для подальшого самостійного життя, розвиток природних здібностей і обдарувань, творчого та критичного мислення і соціалізації; сприяння всебічному розвитку учнів; засвоєння учнями норм етики та загальнолюдської моралі, міжособистісного спілкування, основ гігієни та здорового способу життя, початкових трудових умінь і навичок;

надання консультацій батькам учнів та їх активне залучення до активного освітнього процесу.

Методи дослідження

Для отримання науково обґрунтованих висновків використано такі методи дослідження:

Спостереження – для оцінки залученості учнів у процес реалізації проєкту.

Метод експертної оцінки – аналіз результатів проєктної діяльності педагогами та учнями.

Статистичний аналіз – порівняння отриманих даних до та після впровадження методу проєктів.

Сутність методу проєктів у вихованні

Метод проєктів базується на принципах активного навчання та передбачає самостійну дослідницьку чи творчу діяльність учнів у процесі розв'язання конкретної проблеми.

Основні етапи методу проєктів:

1. Визначення проблеми та формулювання завдання.
2. Планування роботи (розподіл обов'язків, визначення методів дослідження).
3. Виконання проєкту (збір інформації, експериментальна робота, розробка матеріалів).
4. Презентація результатів (захист проєкту, доповіді, виставки).
5. Оцінювання проєкту та рефлексія.

Педагог-організатор як координатор виховного процесу

Педагог-організатор відіграє роль наставника, координатора та консультанта, який допомагає учням: Самостійно приймати рішення у ході реалізації проєкту. Виробляти відповідальність за свою діяльність. Взаємодіяти в команді та розподіляти завдання. Презентувати власні досягнення перед аудиторією.

Порівняльний аналіз комунікативних та організаторських навичок учнів

Показники	До проєкту (%)	Після проєкту (%)
Вміння працювати в команді	56%	88%
Лідерські якості	42%	73%

Самостійність у прийнятті рішень	48%	81%
Активна участь у шкільних заходах	39%	79%

За результатами дослідження, застосування методу проєктів суттєво покращило рівень комунікації, відповідальності та активності учнів.

Відгуки учасників

Учні:

«Мені сподобалося працювати над реальним проєктом, ми навчилися домовлятися і слухати один одного.»

«Було цікаво, що ми самі могли вирішувати, як реалізувати нашу ідею.»

Педагоги:

«Діти стали активнішими та відповідальнішими, особливо у груповій роботі.»

«Методика добре підходить для розвитку ініціативності та самостійності.»

Висновки та рекомендації

1. Метод проєктів сприяє підвищенню соціальної активності учнів та розвитку ключових компетенцій.
2. Участь у проєктах розвиває ініціативність, відповідальність та вміння працювати в команді.
3. Важливо використовувати метод проєктів у поєднанні з іншими виховними методами для максимальної ефективності.
4. Рекомендується проводити рефлексію після кожного проєкту для кращого осмислення отриманого досвіду.

Досвід не приходить миттєво – його накопичують протягом років. Для педагога-організатора він відіграє ключову роль, оскільки ефективність виховного процесу залежить від того, як застосовуються набуті методи та прийоми. У школі головна увага зосереджується на формуванні учня як особистості з високою національною та громадянською свідомістю, здатної до самореалізації та володіючої необхідними життєвими компетентностями для активної участі в розвитку суспільства.

На основі систематизації та отриманих матеріалів за час проведення емпіричного дослідження було визначено таку роль педагога-організатора у

закладі загальної середньої освіти. Розпочинаючи роботу на посаді педагога-організатора, молодий фахівець наперед має ознайомитися зі своїми професійними обов'язками, які включають:

Планування і організація позаурочної виховної роботи з дітьми в освітніх установах.

Вивчення індивідуальних особливостей учнів, сприяння розвитку їх здібностей, талантів, навичок самодіяльності, самоврядування, організація змістовного дозвілля і відпочинку.

Здійснення зв'язку педагогічного колективу школи з дитячими організаціями.

Надання консультативної допомоги батькам, педагогічним працівникам.

Участь в організації літнього відпочинку і оздоровленні учнів.

Сприяння створенню здорових, безпечних умов навчально – виховного процесу спільно з педагогічним колективом та батьками.

Постійне підвищення свого професійного рівня, педагогічної майстерності, загальної культури.

Головним робочим документом педагога-організатора є план роботи. Під час його складання на початку навчального року зміст виховних заходів узгоджується з загальним планом школи, а також з планами виховної діяльності класних керівників, психолога та вчителів. Чітко структурований план допомагає уникнути хаотичності в роботі й забезпечує системний підхід до організації виховного процесу. Він є ефективним інструментом у роботі з учнівською молоддю, створюючи умови для їхньої участі у різних формах діяльності та формуванні власної позиції. Важливо, щоб при плануванні зберігалася логічна послідовність заходів, уникалося дублювання, враховувався попередній досвід і визначалися перспективні напрями роботи.

На основі аналізу протягом спостереження та обробки матеріалів було складено наступний перелік завдань та обов'язків педагога-організатора:

- організація виховної та організаційно-масової роботи з учнями;
- педагогічний супровід діяльності органів учнівського самоврядування;

- організація змістового дозвілля учнів відповідно до визначених завдань та планів роботи закладу загальної середньої освіти;
- створення умов для розвитку здібностей та обдарувань учнів;
- надання педагогічним працівникам і дитячим колективам організаційної допомоги в підготовці масових заходів;
- здійснення взаємодії учнівської спільноти з батьківським активом, позашкільними навчальними закладами, дитячими, молодіжними об'єднаннями, громадськими організаціями тощо;
- вивчення та впровадження в освітній процес нових форм, методів та технологій проведення організаційно-масових заходів;
- постійне підвищення власного професійного самовдосконалення, самоосвітня діяльність;
- участь у роботі педагогічної ради;
- внесення пропозицій до плану роботи закладу загальної середньої освіти;
- ведення необхідної документації за встановленою формою (в межах компетенції) та забезпечення її зберігання.

Аналіз та систематизація посадових обов'язків та функцій педагога-організатора дозволяє дійти висновку про те, що в основі їх виконання лежить організаторська діяльність, яку науковці розглядають через реалізацію групової зовнішньо-комунікативної інтеграції, навчального та виховного аспектів. Особливого значення надано функції групової інтеграції, що поєднує окремі частини в одне ціле, упорядковує стосунки, забезпечує взаємопроникнення та зближення різних інтересів, згуртовує та об'єднує мікрогрупи, класи в єдиний колектив, веде до міжособистісної внутрішньої єдності та сталих взаємозв'язків, спільне досягнення мети всіма суб'єктами виховного простору навчального закладу.

Важливо зазначити про заходи, які проводить педагог-організатор у закладі загальної освіти та їхній вплив і важливість для вихованців закладу. Для мене було по особливому цікаво спостерігати за впливом різних виховних заходів на різні

вікові категорії дітей та як використовувати методи виховання, аби концентрувати увагу учнів.

Наприклад, учні 8-9 класів були більш уважні та активні протягом класних годин на теми «Кібербулінгу», «Безпеки в інтернеті», «Відпочинок на природі», і менш уважні та активні учні 5-7 класів протягом таких класних годин.

Вивчення стану практичної діяльності сучасного педагога-організатора в Чернігівському ліцеї №1 Чернігівської міської ради та в процесі проходження соціально-виховної практики доводить, що визначений працівник є фахівцем, який інтегрує в собі педагогічний фах за освітою та професійно-організаторські компетенції за змістом діяльності, що відповідають особливостям виховної й організаторської взаємодії з усіма суб'єктами освітнього простору, охоплюючи як дітей, так і дорослих. Його рольовий репертуар є дуже різноплановим та вимагає особливих здібностей, фізичного та морального напруження в реалізації поставлених професійних завдань. Педагог-організатор виконує ролі педагога, вихователя, організатора, психолога, консультанта, сценариста, постановника, експерта та виступає певним джерелом знань і досвіду для партнерів діяльності.

2.3. Практичні рекомендації педагогам-організаторам у закладах загальної середньої освіти

У сучасному шкільному просторі, де перетинаються виклики часу, суспільні очікування та особистісні пошуки учня, педагог-організатор постає не просто фахівцем із позакласної роботи, а радше – архітектором емоційного, морального і патріотичного середовища. Його діяльність – це невидима канва, на якій вибудовується довіра, ініціативність, любов до своєї країни та активна громадянська позиція.

У час повномасштабної війни питання виховання національної гідності, шани до ЗСУ, вшанування пам'яті загиблих Героїв набуває зовсім іншого звучання. Педагог-організатор не просто координатор таких подій, а їхній душевний центр, який допомагає дітям осмислити, що значить бути українцем, чому важливо пам'ятати і як підтримувати.

Серед практичних рекомендацій для педагогів-організаторів у закладах загальної середньої освіти варто уваги:

1. Планування та системність

Складіть річний план виховної роботи, узгоджений із загальношкільною стратегією.

Плануйте заходи відповідно до основних напрямів виховання (громадянське, патріотичне, екологічне, художньо-естетичне, правове тощо).

Не перевантажуйте учнів – дотримуйтеся балансу між навчанням та дозволяям.

2. Формування учнівського самоврядування

Створіть учнівську раду або парламент, залучайте до прийняття рішень.

Проводьте тренінги з лідерства, публічних виступів, командної роботи.

Заохочуйте ініціативність: дайте учням реалізовувати власні ідеї.

3. Сучасні формати заходів

Використовуйте проєктну діяльність (тематичні тижні, соціальні акції, екологічні ініціативи).

Інтерактивні форми: квести, дебати, тренінги, марафони, челенджі в соцмережах.

Урізноманітнюйте традиційні свята нестандартними підходами (наприклад, «Вечір українських традицій», благодійні ярмарки, театралізовані дійства).

4. Патріотичне виховання

Впроваджуйте заходи на підтримку ЗСУ, уроки мужності, зустрічі з військовими, волонтерами.

Організуйте конкурси патріотичного малюнку, віршів, пісень.

Обов'язково – вшанування пам'яті Героїв, робота з темами історичної правди.

5. Психоемоційна підтримка

Забезпечте дружнє, безпечне середовище.

Співпрацюйте з психологом – розвивайте емоційний інтелект учнів.

Створюйте простори емоційного розвантаження (музика, арт-терапія, «тиха кімната»).

6. Співпраця з батьками та громадськістю

Організуйте родинні свята, спільні акції, майстер-класи.

Вивчайте думку батьків – анкетування, зустрічі у форматі «відкритий мікрофон».

7. Використання цифрових інструментів

Застосовуйте Google-форми для опитувань, Padlet для спільних проєктів.

Ведіть сторінку класу/школи в Instagram або Facebook – показуйте активне шкільне життя.

Сучасна школа вже давно не є лише місцем передачі знань. Вона стала простором розвитку, спілкування, співтворчості. І в цьому просторі педагог-організатор виступає рушійною силою позитивних змін. Щоб бути ефективним у своїй діяльності, він має не лише добре володіти методикою виховної роботи, а й гнучко реагувати на виклики часу, вміло поєднуючи традиції та інновації.

Практичні рекомендації для педагога-організатора варто сприймати не як набір формальностей, а як дієвий інструментарій. Насамперед – це грамотне планування виховного процесу, яке враховує індивідуальні та вікові особливості учнів, а також стратегічні завдання школи. Не менш важливо – залучення дітей до учнівського самоврядування, що розвиває лідерські навички, почуття відповідальності та громадянську позицію.

Ключовим елементом сучасної виховної роботи є національно-патріотичне виховання. Педагог-організатор має не лише вшановувати героїв і дати, а й формувати в учнів глибоке розуміння української ідентичності, гордість за свою культуру та готовність захищати свою державу. У період війни це завдання стало особливо значущим.

Та головне, що вирізняє справжнього фахівця – це чуйність. Психологічна підтримка, створення атмосфери довіри, вміння вислухати – усе це сьогодні є не менш важливим, ніж організація заходів. Це відчуття настроїв класу, емпатія до переживань дитини, здатність сказати потрібне слово. Педагог-організатор має бути другом, радником, іноді – «тихим героєм» шкільного життя, який вчасно помітить і підтримає. Уміння делегувати відповідальність, довіряти учням, дозволяти їм помилятися і вчитися – це педагогічне мистецтво, яке потребує не меншої фаховості, ніж викладання будь-якого предмета.

Отже, діяльність педагога-організатора є надзвичайно важливою для формування гармонійної особистості в сучасній школі. Застосування гнучких форм роботи, залучення учнів до самоврядування та підтримка патріотичного духу дозволяє створити ефективну виховну систему у закладі загальної середньої освіти.

ВИСНОВКИ

У процесі підготовки кваліфікаційної роботи було здійснено комплексне дослідження теоретичних засад, практичних аспектів та організаційних умов виховної діяльності педагога-організатора у сучасних закладах загальної середньої освіти. Результати дослідження дали змогу сформулювати такі основні висновки:

1. Охарактеризувавши основні поняття та категорії, було встановлено, що виховна робота у закладі загальної середньої освіти – це цілеспрямований, багатофункціональний процес, що охоплює всі аспекти розвитку особистості. Поняття «виховання», «виховна діяльність», «педагог-організатор» тісно взаємопов'язані, відображаючи як змістовну, так і організаційну складову формування соціально активного та морально зрілого учня.

2. Проаналізувавши нормативно-правову базу, було виявлено, що діяльність педагога-організатора регламентується законами України «Про освіту» (2017), «Про повну загальну середню освіту» (2020), Концепцією національно-патріотичного виховання дітей і молоді (2022), Стратегією розвитку освіти та іншими правовими документами. Законодавчі акти окреслюють загальні принципи виховного процесу, його ціннісну орієнтацію та необхідність всебічного розвитку здобувачів освіти.

3. Визначення функцій педагога-організатора дало змогу узагальнити його роль як координатора виховного процесу, організатора позакласної діяльності, порадирика, мотиватора, партнера дітей у процесі розвитку особистості. Педагог-організатор виконує організаційну, виховну, консультативну, інформаційно-аналітичну та діагностичну функції.

4. Аналіз форм і методів виховної роботи показав, що найефективнішими в сучасних умовах є інтерактивні методи (тренінги, проєкти, флешмоби, квести), творчі конкурси, заходи патріотичного, естетичного, морального та екологічного спрямування. Головною умовою результативності виховного процесу є залучення учнів до активної участі, ініціативності та відповідальності.

5. Емпіричне дослідження виховної діяльності у закладі загальної середньої освіти дало можливість виявити як позитивні сторони (системність, залучення учнів, підтримка самоврядування), так і певні недоліки (нестача ресурсів, перевантаження педагогів, недостатній рівень міжпредметної взаємодії). Це вказує на необхідність більш гнучкого планування та підтримки педагогів-організаторів у методичному та матеріальному забезпеченні.

6. Оцінка впливу виховної роботи педагога-організатора на розвиток учнів підтвердила її вагомий внесок у формування соціальних компетентностей, моральних орієнтирів, емоційної стійкості та вміння працювати в команді. Учні, які активно беруть участь у позакласній діяльності, демонструють вищий рівень громадянської свідомості, відповідальності та комунікативних навичок.

7. Розроблені практичні рекомендації передбачають вдосконалення професійної підготовки педагогів-організаторів у закладах загальної середньої освіти, розширення методичного супроводу, впровадження сучасних інноваційних форм у виховну роботу, розвиток партнерства з батьками та громадськими організаціями, а також системне підвищення мотивації учнів до участі у виховному процесі.

Педагог-організатор у закладі загальної середньої освіти виконує одну з провідних ролей у формуванні ціннісних орієнтацій та життєвих компетентностей учнів. Його діяльність має бути підтримана на рівні державної політики, шкільної адміністрації та громади. Виховна робота має перспективи розвитку за умови її оновлення відповідно до вимог сучасного суспільства, інтересів молоді та нових освітніх викликів.

Виховна робота у закладі загальної середньої освіти – це цілісний, багатовекторний процес, спрямований на розвиток свідомої, активної та морально відповідальної особистості. Педагог-організатор виконує в ньому надзвичайно важливу роль, виступаючи ініціатором і координатором виховної взаємодії всіх учасників освітнього процесу. Результати дослідження підтвердили важливість системного підходу до організації виховної діяльності та необхідність постійного

вдосконалення професійної майстерності педагогів-організаторів в умовах сучасної школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барбашова І. А. Загальні основи педагогіки: навч. посібн. Бердянськ, 2009. 196 с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: сходження до духовності. Київ: Либідь, 2006. 272 с.
3. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 320 с.
4. Васюк О. В. Теорія і історія соціального виховання: навч. посіб. Київ: Лисенко М. М., 2015. 399 с.
5. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посібник. Київ: «Академвидав», 2007. 618 с.
6. Волкова Н. П. Історія українського шкільництва та педагогіки: навч. посібник. Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2003. 60 с.
7. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. Дрогобич: Коло, 2006. 326 с.
8. Виховна робота: методологія, організація і методика: навч.-метод. посіб. / Бабенко М. С., Ротань М. П. та ін. Київ, 2002. Вип. 1; Військ. гуманіт. ін-т нац. акад. оборони України 2002. 235 с.
9. Гусак В. М. Становлення та розвиток посади “педагог-організатор”: історико-ретроспективний аналіз. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2017. Вип. 75 (1). С. 23–28.
10. Гусак В. М. Рольові позиції сучасного педагога-організатора у контексті реформ нової школи. *Інноваційна діяльність та дослідницько-експериментальна робота в сучасній школі: тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. Чернівці-Сєвєродонецьк: ІППОЧО, 2017. С. 21–23.*
11. Гусак В. М. Розвиток професійної компетентності педагога-організатора в умовах післядипломної освіти (результати дослідження). *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки*. 2018. № 61. С. 67–72.

12. Грищенко С. В. Самовиховання особистості: монографія. Чернігів: Чернігівський державний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2009. 252 с.
13. Єфремова Г. Л. Формування готовності педагогів-організаторів до інноваційної професійної діяльності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. № 2. С. 129–138.
14. Закон України «Про освіту» 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
15. Закон України «Про повну загальну середню освіту» 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>.
16. Задорожна-Княгницька Л. В. Загальні основи педагогіки: навч. посібник. Херсон: Олді-Плюс, 2020. 192 с.
17. Зязюн І. А., Крамущенко Л. В., Кривонос І. Ф. Педагогічна майстерність: підручник. Київ: Вища школа, 2004.
18. Зайченко І. В. Педагогіка: підручник. Київ: Ліра-К, 2016. 608 с.
19. Зверєва І. Д. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю в Україні: теорія і практика. Київ: Правда Ярославичів, 1998. 394 с.
20. Іванченко А. В. Соціалізація і соціальне виховання: навч. посіб. Житомир: Полісся, 2006. 216 с.
21. Іванченко А. В. Проблема мети виховання у педагогічній спадщині А. С. Макаренка та в сучасній педагогіці: монографія. 2017. 237 с.
22. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: навч. посібник. Київ: Вища школа, 2005. 344 с.
23. Карпенко О. Г., Янченко Т. В. Соціально-педагогічна підтримка дітей в Україні в історичному контексті: монографія. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2006. 160 с.
24. Кваліфікаційна характеристика педагога-організатора. *Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України*. 1992. № 22. С. 26–27.
25. Кириченко М. О. Інноваційні підходи до професійного розвитку педагогічних, науково-педагогічних працівників та керівних кадрів освіти у відкритому

суспільстві. У кн.: Професійний розвиток та управління людськими ресурсами в системі післядипломної педагогічної освіти в контексті трансформації освіти України: зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. конф. Київ: УМО НАПН України, 2016. С. 16–30.

26. Коваленко Л. В. Основи педагогічної майстерності: навч. посіб. Київ: Каравела, 2013. 264 с.

27. Коржевна В. М. Методичні рекомендації організатору позакласної роботи в школі. Одеса, 2014. 108 с.

28. Красовицький М. Ю. Виховна робота в школі: досвід і проблеми. Київ: Освіта, 1992. 184 с.

29. Кузьмінський А. І. Педагогіка: підручник. Київ: Знання, 2007. 447 с.

30. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посібник. Харків: ОВС, 2002. 400 с.

31. Любар О. О. Історія української школи і педагогіки: навч. посібник. Київ: Знання, 2006. 477 с.

32. Манчуленко Л. В. Методика соціально-виховної роботи у сучасних умовах: навч. посіб. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. 240 с.

33. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навчальний посібник / Л. В. Кондрашова, О. О. Лаврентьєва, Н. І. Зеленкова. Кривий Ріг, 2008. 105 с.

34. Методика соціально-виховної роботи: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / авт.-упоряд. К. В. Педь. Полтава: ПДПУ, 2009. 254 с.

35. Орієнтовні посадові обов'язки педагога-організатора по роботі з дитячими об'єднаннями та організаціями: інструктивно-методичний лист. *Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України*. № 23. С. 20–21.

36. Пащенко М. І., Красноштан І. В. Педагогіка. Київ: Центр навчальної літератури, 2021.

37. Практична педагогіка виховання: посіб. з теорії та методики виховання / упоряд. Г. І. Іванюк; ред. М. Ю. Красовицький. Київ; Івано-Франківськ: Плай, 2000. 218 с.

38. Постовий В. Г. Сім'я і школа: проблеми виховання дітей: посібник. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. 356 с.
39. Педагогічна майстерність: навч. посіб. / за ред. М. Б. Євтуха. Київ: Видавничий дім "Слово", 2014. 280 с.
40. Робоча книга педагога-організатора / упоряд. Л. Глазунова, А. Панченко. 2-ге вид. Київ: Шкільний світ, 2008. 128 с.
41. Русова С. Ф. Нова школа соціального виховання. Катеринослав; Ляйпціг: Укр. вид-во в Катеринославі, 1924. 150 с.
42. Савченко О. Я. Педагогіка: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Освіта, 2011. 295 с.
43. Семенюк С. В. Інноваційні технології навчання: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 198 с.
44. Сисоєва С. О. та Кристопчук Т. Є. Методологія науково-педагогічних досліджень: підручник: Рівне: Волинські обереги, 2013.
45. Сухомлинська О. В. Історія української педагогіки: навч. посіб. Київ: Либідь, 2003. 300 с.
46. Сорока Г. І. Організація виховної роботи: планування, аналіз, методичне забезпечення. Харків: Вид. група "Основа". 2005. 128 с.
47. Тимошук Н. С. Особистісно-орієнтоване виховання старшокласників у процесі позакласної роботи: навч.-метод. посібник. Рівне: б. в., 2004. 281 с.
48. Тюска В. Б. Культурологічна діяльність майбутніх педагогів-організаторів дозвілля в клубах. *Культура України*. 2015. Вип. 48. С. 258–267.
49. Удод О. Українська історична дидактика: академічний дискурс: монографія. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2016. 213 с.
50. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ: Видавничий центр «Академія», 2000.
51. Хмельницька О. С. Педагогіка. Історія педагогіки: навч.-метод. посібник. Переяслав: Домбровська Я. М., 2021. 221 с.
52. Юркевич П. Д. Читання про виховання; пер. Ліліана Кудрик. Львів: Апріорі, 2021. 219 с.

53. Якса Н. В. Педагогічні теорії, системи й технології. Загальні основи педагогіки, дидактика, теорія виховання: курс лекцій. Житомир: б. в., 2005. 251 с.
54. Яременко В. В., Сліпушко О. М. Новий тлумачний словник української мови. Київ: Аконіт, т. 1., 2006. 926 с.
55. Ярошинська О. О. Загальні основи педагогіки: навч.-метод. посібник. Умань: РВЦ «Софія», 2008. 152 с.
56. Ярошинська О. О. Сучасні тенденції розвитку педагогіки. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2015. Вип. 50. С. 148–153.
57. Ярощук Л. Теорія та методика виховання: навч. посіб. Бердянськ, 2017. 374 с.
58. Ярощук Л. Г. Історія педагогіки: навч. посіб. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2012. 315 с.
59. Янченко Т. В. Теоретико-методологічні засади соціально-педагогічного дослідження проблем молоді. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. Випуск 74. Чернігів, 2010. С. 209–211.
60. Lunenberg M., Dengerling J., Korthagen F. The Professional Teacher Educator. Roles, Behaviour, and Professional Development of Teacher Educators. Rotterdam: Sense Publishers, 2014. 167 p.
61. Williams S., Rutter L. The Practice Educator's Handbook. Glasgow: Sage Publications, 2010. 160 p.
62. Zaichenko N. I. Two paradigms in the history of pedagogy. *Actual Issues of Modern Science. European Scientific e-Journal*. 2025. # 37. Ostrava.

СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ

Виховна робота – систематична діяльність з виховання особистості, що здійснюється в освітньому закладі або в іншій установі, що має виховну місію.

Виховання – процес, в якому відбувається цілеспрямований вплив на особистість, спрямований на розвиток її фізичних, емоційних, соціальних та інтелектуальних аспектів, а також формування характеру та світогляду.

Заклад загальної середньої освіти (ЗЗСО) – заклад освіти, в якому здійснюється освітня діяльність з метою надання загальної середньої освіти.

Методи виховної роботи – способи взаємопов'язаної діяльності вихователів і вихованців, спрямованої на формування у вихованців поглядів, переконань, навичок і звичок поведінки

Методики – сукупність взаємозв'язаних способів та прийомів доцільного проведення будь-якої роботи.

Навчання – процес, у ході якого людина набуває нових знань, навичок, поведінки або цінностей.

Освіта – процес отримання знань, навичок та цінностей, а також процес формування особистості та розвитку її потенціалу.

Педагог-організатор – фахівець, що організує позакласну і позашкільну роботу з дітьми та підлітками.

Педагогіка – наука, яка вивчає процеси виховання та навчання людини, розробляє методи та принципи для досягнення освітніх цілей.

ДОДАТКИ

Додаток А

Документація педагога-організатора у закладі загальної середньої освіти:

- Посадові обов'язки
- План роботи на 2024-2025 н. р.
- Журнал щоденного обліку роботи педагога-організатора
- Протоколи індивідуальної і групової виховної роботи
- Нормативно-правові документи (рекомендаційні листи МОН, листи ІМЗО, накази МОН, закони України, накази управління освіти ЧМР)
- Документи щодо організації роботи з дітьми, які схильні до правопорушень (плани роботи, акти, звіти, довідки)
- Банк методик, анкетувань, заходів
- План роботи щодо попередження булінгу в 2024-2025 н. р., алгоритми дій, якщо був вчинений булінг
- Документи Громадського огляду (акти, звіти, інформація)

Статут

Чернігівського ліцею № 1 Чернігівської міської ради

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Чернігівський ліцей № 1 Чернігівської міської ради (далі - Ліцей) є закладом загальної середньої освіти, заснованим на комунальній власності територіальної громади міста Чернігова, створений відповідно до рішення Чернігівського міськвиконкому у 1949 році та розпорядженням міського голови від 28.02.2001 року № 68-р. зареєстрований

1.2. Ліцей провадить освітню діяльність за умови наявності відповідної ліцензії, виданої в установленому законодавством порядку, на таких рівнях повної загальної середньої освіти:

базова середня освіта (5 - 9 класи) - другий рівень повної загальної середньої освіти, що передбачає виконання учнем вимог до результатів навчання, визначених Державним стандартом базової середньої освіти;

профільна середня освіта (10 - 11 класи) - третій рівень повної загальної середньої освіти, що передбачає виконання учнем вимог до результатів навчання, визначених Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти.

1.3. Найменування:

Повне: ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ЛІЦЕЙ № 1 ЧЕРНІГІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ.

Скорочене: ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ЛІЦЕЙ № 1.

Код ЄДРПОУ: 25975352.

Місцезнаходження: Україна, 14000, Чернігівська обл., місто Чернігів, ПРОСПЕКТ МИРУ, будинок 40.

Код ЄДРПОУ: 25975352.

Місцезнаходження: Україна, 14000, Чернігівська обл., місто Чернігів, ПРОСПЕКТ МИРУ, будинок 40.

Засновником Ліцею є територіальна громада міста Чернігова в особі Чернігівської міської ради (далі - Засновник). Уповноваженим органом

Засновника є управління освіти Чернігівської міської ради (код ЄДРПОУ - 02147598).

1.4. Ліцей є юридичною особою публічного права з моменту його державної реєстрації в установленому законодавством порядку, має

ідентифікаційний код, печатку і штами встановленого зразка, бланки з власними реквізитами.

Ліцей може мати самостійний баланс, розрахункові та інші рахунки в органах Державної казначейської служби України.

1.5. Ліцей є неприбутковою бюджетною установою.

1.6. Ліцей у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», іншими законодавчими актами України, рішеннями Чернігівської міської ради, виконавчого комітету Чернігівської міської ради, розпорядженнями міського голови, наказами Уповноваженого органу та цим Статутом.

1.7. Ліцей визначає основні напрями своєї діяльності, пріоритети, завдання та шляхи їх реалізації у Стратегії розвитку та річному плані роботи Ліцею.

1.8. Головною метою Ліцею є:

- забезпечення реалізації права громадян на здобуття . базової та профільної середньої освіти;
- формування в учнів компетентностей, визначених Законом України «Про освіту» та державними стандартами.

1.9. Головними завданнями Ліцею є:

забезпечення здобуття базової та профільної середньої освіти учнями з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, можливостей та інтересів; створення умов для здобуття освіти учнями шляхом належного

кадрового, матеріально-технічного забезпечення, забезпечення універсального дизайну та/або розумного пристосування, що враховує індивідуальні потреби та можливості учнів;

забезпечення системного психолого-педагогічного супроводу учнів;

застосування в процесі навчання і виховання найбільш прийнятних для учнів і дітей методів і способів спілкування в освітньому середовищі, які максимально сприяють засвоєнню знань і соціальному розвитку;

викладання навчальних предметів (інтегрованих курсів) із урахуванням можливостей та потреб учнів;

організація освітнього процесу, що ґрунтується на загальнолюдських цінностях,

визначених законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», зокрема формування культури свободи та самодисципліни, відповідальності за своє життя, сміливості та реалізації творчого потенціалу, як невід'ємних складників становлення особистості;

нетерпимості до корупції;

поваги до гідності, прав, свобод, законних інтересів людини і громадянина;

нетерпимості до приниження честі та гідності людини, фізичного або психологічного насильства, а також до дискримінації за будь-якою ознакою;

- патріотизму, поваги до державної мови та державних символів України

- почуттів доброти, милосердя, толерантності, турботи, справедливості,

шанобливого ставлення до сім'ї, відповідальності за свої дії;

- формування компетентностей для подальшого самостійного життя, розвиток природних здібностей і обдарувань, творчого та критичного мислення і соціалізації;
- сприяння всебічному розвитку учнів; засвоєння учнями норм етики та загальнолюдської моралі, міжособистісного спілкування, основ гігієни та здорового способу життя, початкових трудових умінь і навичок;
- надання консультацій батькам учнів та їх активне залучення до активного освітнього процесу.

1.10. Мова навчання і виховання у Ліцеї визначається відповідно до Конституції України, законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про основні засади функціонування української мови як державної».

Мовою освітнього процесу в Ліцеї є українська мова.

1.11. Ліцей створює безпечне освітнє середовище з метою забезпечення належних і безпечних умов навчання, виховання, розвитку учнів, а також формує у них гігієнічні навички та засади здорового способу життя.

1.12. Організація харчування та медичного обслуговування учнів у Ліцеї здійснюється відповідно до законодавства України.

1.13. Ліцей самостійно приймає рішення і здійснює діяльність у межах компетенції, передбаченої чинним законодавством та цим Статутом.

1.14. Здобуття базової та профільної середньої освіти у Ліцеї для учнів здійснюється безоплатно за рахунок державного та місцевих бюджетів, коштів Ліцею, інших джерел, не заборонених законодавством.

1.15. Ліцей несе відповідальність перед особою, суспільством та державою за:

- реалізацію головних завдань, визначених законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту»;

- дотримання державних стандартів освіти;
- дотримання договірних зобов'язань з іншими суб'єктами освітньої, виробничої, наукової діяльності та приватними особами, зокрема зобов'язань за міжнародними угодами; дотримання фінансової дисципліни.

1.16. Ліцей має право:

- визначати форми, методи і засоби організації освітнього процесу;
- обирати освітню програму;
- в установленому порядку розробляти і впроваджувати власні програми навчальної та науково-методичної роботи з урахуванням державних стандартів, експериментальні та індивідуальні освітні програми;
- спільно із закладами вищої освіти, науково-дослідними інститутами та центрами проводити науково-дослідну, експериментальну, пошукову роботу, що не суперечить чинному законодавству України;
- використовувати різні форми морального і матеріального заохочення до учасників освітнього процесу;
- визначати контингент учнів у відповідності до чинного законодавства України;
- отримувати кошти і матеріальні цінності від органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб;

- розвивати власну соціальну базу: мережу спортивно-оздоровчих, лікувально-

профілактичних і культурних підрозділів;

- запрошувати на роботу спеціалістів, на договірних (контрактних)

умовах;

- залишати у своєму розпорядженні і використовувати власні

надходження у порядку, визначеному чинним законодавством України.

1.17. У Ліцеї створюється соціально-психологічна служба в особі

практичного психолога та соціального педагога..

1.18. Взаємовідносини між Ліцеєм з юридичними і фізичними особами

визначаються угодами, що укладені між ними.